Poštnina plačana v gotovini

Delavska enotnost

GLASILO SINDIKATOV SLOVENIJE

LETNIK X., ŠT. 52 | Ljubljana, 21. decembra 1951 | IZVOD 6 din

Deset let imamo svojo ljudsko vojsko

Uporniška in osvobodilna puška ter zvesta srca delovnih ljudi - to nam je rodilo našo jugoslovansko armado

„Od vseh dosedanjih tekmovanj nas je najbolj razvnelo tekmovanje, ki smo ga posvetili časti naše ljudske vojske, zato ker vemo, kako dragocena je za mir in svobodo naše socialistične domovine prav naša vojska.“

Srečko Jagodič, predsednik delavskega sveta železarne Jesenice

22. december je tu! Kako hitro je vendar potekel čas od praznika naše ljudske vstaje, pa do praznika obletnice ustanovitve naše vojske. Kar naenkrat je bilo okrog teh 6 mesecev. Kakor da je bilo včeraj, nam je še sveže v spominu poziv Glavnega odbora Zveze borcev vsem delovnim ljudem, naj počaste praznik naše vojske s svojim plodnim in nesebičnim delom. »Delavci, delovni ljudje naše domovine! Vi ste od zavestnega vseljudskega punta pred 10 leti pa do današnjih dni bili pod vodstvom svoje Partije vedno vzor zvestobe svoji domovini, njeni svobodi, njeni lepši in bogatejši prihodnosti! Vi ste ves ta čas vse svoje delo, napore in požrtvovanja posvetili dobrobiti svoje dežele in njene socialistične rasti... posvetimo zato vsa naša najplemenitejša prizadevanja v drugi polovici letošnjega leta slavi naše armade!« Tudi ti odlomki iz poziva Glavnega odbora Zveze sindikatov so nam povsem sveže ostali v spominu.

V tej deželi smo mi sami gospodarji in si vladamo po svojih postavah. Kdor bi se rad prikrito prikulil v našo deželo, nima poštenih namenov: ničesar nam ne prinaša, rad pa bi nam kaj vzel. To dobro vedo naši čuvarji meja. — Slika prikazuje dva graničarja na meji

Delavski razred je kot vedno doslej tudi tokrat pokazal svojo zvestobo: Tisočsto delovnih kolektivov, ki so se sami prijavili v tekmovanje, ki so si sami zastavili program svojega dela, danes poroča svoji domovini, da so dostojno in častno izpolnili svojo obljubo. Že v prvem mesecu se je prijavilo v tekmovanje nad 470 delovnih kolektivov. Od dneva vstaje je preko 50 tisoč ljudi sodelovalo v bojnih patruljah, ki so prehodile vso Slovenijo po dolgem in počez in raznetile tekmovalnega duha med stotisoči.

Pred nami je razgrnjena kopica tekmovalnih poročil: lepi in skrbno izdelani albumi, slike, opisi, statistike in kaj še vse! In kakor koli so mrtve črke in številke, vendar iz njih diha iskrena zvestoba ljudi, ki so jih napisali, do naše domovine in naše vojske. Kako tudi ne bi? Vsa ta poročila so vendar ne le pisana, ampak doživeta, vse te črke so samo v papir zaprto življenje, ki je tako plodno zaživelo v tem tekmovanju. Vsa ta poročila je pisala roka, ki se verjetno niti ni utegnila odpočiti od dela na stroju, ravnanja z orožjem in podobno, zato je vse to le odraz doživetega napravljenega.

Preko poročil človeku misel pohiti v življenje! Spomnim se ga prav živo onega plečatega moža iz Guštanja, ki mi je pripovedoval: »No, kadar se kosamo kar tako, kdo več napravi, pravzaprav nisem niti tako hudo jezen, če gre nekomu drugemu bolj izpod rok, čeprav mi seveda ni vseeno. Saj veš, če ti poreko ti, stari, greš pa že proti pokoju, saj te že v koš dado mlajši, ti res ne more biti vseeno. Ampak, primojdunaj, kadar pa se dajemo, kdo bo pokazal, koliko mu je do naše države, takrat pa ne trpim nikogar pred seboj. Veš, kdor je toliko poskusil v življenju, kot sem jaz, ta potem sam pri sebi zelo dobro ve, kaj mi danes imamo«.

In ono mlado dekle iz Kranja! V »Savi« dela, na strelišču sem jo srečal. Koliko ji je pripovedoval oče o tistih dveh letih, ki jih je preživel v partizanih. Dekle se kar razvname, kadar pripoveduje o očetu. On je bil sijajen borec, kadar je dvignil puško in pomeril — je tudi zadel. Doma ima neke vrste puško, on ji pravi »pihalnik«, in kadar koli hočeš, zbije ptiča z drevesa. Kako salamensko ljubosumen je na tisti svoj »pihalnik«, nikomur ga ne posodi, niti lastni hčerki ne. »Kaj boš ti otroče«, ji pravi, »ko ne znaš ravnati z orožjem, s to dragoceno stvarjo? Pokvariš mi jo in, ali sploh veš, kaj pomeni puška?« To je mlado srce vedno težilo! Oče, ki tako ceni puško, ki jo je prinesel od partizanov domov, ji je vendar ne da, da bi tudi ona poskusila streljati, samo zato, ker pač še ne zna. Drugače pravi oče, da bi moral vsak znati streljati, tako kot pisati. Kadar govori o tem, se oče vedno spomni na sina, ki se ni vrnil z Jelovice. Pravi, da je bil počasen pri ravnanju z orožjem.

In naše mlado dekle je prišlo med strelke. Dali so ji pravo pravcato puško, tako, kot jo imajo vojaki. Pa mi je povedala, kako je bila vsa žalostna prvi dan, ko so ji izstrelki leteli mimo tarče. »Če se res ne naučim streljati, potem ne bom smela nikdar prijeti očetove puške v roko«, je mislila. Toda po nekaj dneh je že dobro zadela. »Prve dni sem bila vsa podpluta na desni rami, ker nisem znala prav stisniti puške, sedaj je to prešlo, puško pa tudi že kar dobro držim.« In kar mi je z največjim veseljem povedala; oče ji je obljubil, da ji bo dal za praznik naše vojske svoj »pihalnik«. Neverjetno je ponosen nanjo.

Takih in podobnih dogodkov in doživetij je skoraj brez števila. Da je temu tako, potrjuje velik kup skrbno pripravljenih poročil. V podjetju »Kamnik« so pestro razvili strelstvo. Tam so že naprej

(Nadaljevanje na 4. strani)

Domovina, ki ima tak rod, kot je naš, je nepremagljiva. — Na sliki: vidimo delavki iz jeseniške železarne Jelko Burnik in Milko Kus, ki sta se izurili v dobri padalki

Vezilo delavskega razreda Slovenije

EN TISOČ STO DELOVNIH KOLEKTIVOV JE ŠEST MESECEV ZVESTO TEKMOVALO V ČAST IN SLAVO NAŠE LJUDSKE VOJSKE

Letos mineva že deseto leto, odkar je delovno ljudstvo naše domovine preudarno in hoté prijelo za puško in se uprlo. Ljudje so se zoperstavili nasilnim tujcem, ki so vdrli k nam kot volkovi v ovčjo stajo in tistim domačinom, ki so se pridružili tujcem v boju proti osvobodilnemu gibanju delovnega ljudstva. Polnih deset let torej že poteka od tedaj, ko je naš delovni človek posegel po uporniški, osvobodilni puški in krenil svojo pot.

To je bil začetek nove dobe v našem življenju. Slovenski delovni človek, ki so mu skozi stoletja nasilno potiskali razni cesarji in vladarji puško v roke, mu obešali krušnjak preko hrbta in ga pošiljali po vseh mogočih bojiščih branit njihovo domovino, je tokrat sam vzel puško v roke in šel branit svoj dom, svojo družino, svojo domovino, ki si jo je trdno sklenil pribojevati. Ne brezglavi bes, ne topi strah, ne živalska maščevalnost nad neusmiljenimi zavojevalci, temveč živa in iskrena želja po življenju in hrepenenju po lepi bodočnosti delov. ljudi, njihovih žena, deklet in otrok in njihove rodne domovine, je napravila iz našega rodu upornike, borce, vojake. Kdor tega ni doumel, ne bo nikoli vedel, kako je mogoče, da pusti človek svoj dom, svoje drage in gre v gore, v gozdove, skozi deževja in mraz, skozi sneg in preko voda, dan in noč na pohodu, lačen in strgan in bije na vsakem koraku osvajalce.

Kdor pa je to doumel, ta bo razumel našega človeka in bo vedel, zakaj mu sedaj srce ne zapoje več, kot nekdaj »delaj, delaj dekle pušelc za to rajžo žalostno«, ampak mu zveni »samo milijon nas je, ki nas trpljenje krotoviči, a vendar ne uniči, nikoli in nikdar«, ali pa »za to, za kar sem umrl, bi hotel še enkrat umreti«.

Od prvih uporniških dni so pač minila že leta. Prvi desetletni jubilej praznujemo v osvobojeni domovini. Toda misel nam kaj rada pohiti nazaj v tista leta, ko je naš delovni rod planil s stisnjenimi zobmi in s puško v roki v spopad s svojimi sovražniki. Teh let ljudje ne bodo nikdar pozabili, zakaj tedaj se je začelo naše novo življenje, življenje delovnih ljudi v njihovi lastni deželi. Šele prvo leto upora se je nagibalo k zatonu, ko so se zbrali partizani proletarci iz raznih partizanskih skupin in iz raznih predelov naše uporniške dežele v majhnem mestecu Livnu okrog svojega zvestega prijatelja — partizana, našega Tita in ustanovili brigado, to je prvo redno vojaško enoto za svobodo domovine in njenega delovnega ljudstva borečega se rodu. To je bilo 22. decembra 1941. leta. Ta dan torej pričenja naša ljudska vojska svojo junaško zgodovino. In tega dne naše ljudstvo ni pozabilo! Zakaj ta dan je postal naš praznik, praznik iskrene ljubezni do domovine, do svobode delovnih ljudi, do miru, do vseh tistih lepih človeških hotenj, ki so to armado rodila in katerih uresničenje ta armada varuje in brani. Slaveč te vrline, časti naše delovno ljudstvo praznik svoje vojske.

Za letošnji praznik, to je za prvi desetletni jubilej, so slovenski delavci — fizični in umski skupno z ostalim ljudstvom pripravili svoji vojski najlepše vezilo, ki ji ga morejo dati: šest mesecev je preko tisoč sto delovnih kolektivov vsa svoja prizadevanja, vse delo in vse svoje družbeno delovanje posvetilo časti in slavi naše vojske. To se torej pravi, da naše delovno ljudstvo res ni pozabilo, da sta uporniška puška in iskrena ljubezen do domovine prav-

(Nadaljevanje na 4. strani.)

Zmagovalci v šestmesečnem tekmovanju

Glavni odbor Zveze borcev je proglasil končne zmagovalce v šestmesečnem tekmovanju na čast 10. obletnice Jugoslovanske armade. Vrstni red zmagovalcev je naslednji:

Prva skupina (delovni kolektivi podjetij z nad 500 zaposlenimi delavci):
1. Delovni kolektiv železarne Guštanj.
2. Delovni kolektiv tovarne gumijastih izdelkov »Sava«, Kranj.
3. Delovni kolektiv podjetja »Kamnik«, Kamnik.

Druga skupina (delovni kolektivi podjetij z izpod 500 zaposlenimi delavci):
1. Delovni kolektiv tovarne lepenke Ceršak pri Št. Ilju.
2. Delovni kolektiv tekstilne tovarne Novo mesto.
3. Delovni kolektiv državnega posestva Rakičani.

Tretja skupina (delovni kolektivi ustanov):
1. Delovni kolektiv pri Ministrstvu za finance vlade LRS.
2. Delovni kolektiv Okrajnega magazina Ptuj.
3. Delovni kolektiv pri Okrajnem ljudskem odboru v Dolnji Lendavi.

Četrta skupina (krajevne organizacije):
1. Krajevne organizacije Dobrunje—Sostro.
2. Mestne organizacije Tržič.
3. Krajevne organizacije Črnuče.

Za nas ni zaprek, kadar kliče domovina! — Na sliki: vaje konjeniških enot naše vojske

PRED VOLITVAMI NOVIH DELAVSKIH SVETOV IN UPRAVNIH ODBOROV V PODJETJIH

Poglejmo dosedanje delo

Konec tega meseca bo potekel mandat sedanjim delavskim svetom in upravnim odborom, ki so bili izvoljeni proti koncu lanskega leta. Prav zato, še sedaj, ko se leto nagiba h koncu, zberemo nekatere izkušnje, ki so si jih v tem času nabrali delavski sveti in upravni odbori, ter pregledamo njihovo delo, ugotovimo njihove uspehe, hkrati pa opozorimo tudi na nekatere slabosti in pomanjkljivosti, ki se jim bo treba v bodoče izogniti da se ne bi ponavljale in ovirale našega bodočega gospodarskega razvoja.

Leto dni delavskih svetov je pravzaprav kratka doba, prekratka, da bi lahko dodobra ocenili ali celo potegnili končne zaključke o njihovem delu. Eno pri vsem tem pa je gotovo, namreč to, da so **delavski sveti in upravni odbori od vsega začetka postali resnično organi upravljanja v našem gospodarstvu, da so to obliko vseskozi stalno razvijali in da je to množično sodelovanje naših delovnih ljudi** — delavske svete in upravne odbore je bilo v vsej državi izvoljenih okrog 155.000 članov — predstavljalo podlago za nadaljnje uspešno razvijanje demokracije. Prav to pa je še zlasti pritegnilo naše pozornost vsega sveta, da so se za način upravljanja in delo naših delavskih svetov začeli zanimati tudi zunaj mej naše države, saj smo med vsemi socialističnimi državami prvi uresničili načelo »tovarne delavcem!«

BOGATE SO IZKUŠNJE PRVIH DELAVSKIH SVETOV

Delo prvih delavskih svetov seveda ni bilo lahko. Prevzeli so na svoja pleča težko in odgovorno nalogo: vzeti v svoje roke gospodarstvo podjetij pri tem pa se učiti v upravljanju in hkrati že tudi reševati probleme ter premagovati številne težave, ki so se pojavljale v prehodni dobi našega gospodarstva. Vedeti namreč moramo, da bi naši delavski sveti marsikakšno nalogo rešili bolje in tudi pred raznimi težavami se ne bi toliko ustavljali, če tem oviram ne bi bile krive slabo razvite proizvajalne sile, ki so še vedno posledica podedovane naše gospodarske zaostalosti. Kljub temu pa vendar lahko trdimo, da so naša podjetja v glavnem zadovoljivo reševala svoje proizvodne naloge. V poslednjem času smo zabeležili že celo vrsto vrsto podjetij, ki so ali izpolnila svoj letošnji plan, mnoga med njimi pa celo tudi svojo petletno nalogo. Seveda je tudi še nekaj takšnih, ki te naloge niso izpolnili, pa so sedaj napeli vse sile in izkoriščajo vsako uro da bi do konca leta izvršili svoje naloge. Vsi ti uspehi so na eni strani nedvomno odraz visoke zavesti in odgovornosti naših delovnih ljudi, na drugi strani pa tudi odraz velikega prizadevanja in naporov naših delavskih svetov, ki so storili vse, da bi bili uspehi čimvečji. Pomembno delo pri tem so v večini primerov opravile partijske in sindikalne organizacije, ki so s svojim vzgojnim in organizacijskim delom dvigale politično in kulturno raven delavskega razreda in tako pomagale članom delavskih svetov pri reševanju najbolj težkih in zamotanih problemov. Uspehi prvega leta delavskih svetov in upravnih odborov zato niso majhni, tem večji pa bodo čim bolj bomo razvijali proizvajalne sile in dvigali zavest delovnih množic.

KAKO JE DELAL DELAVSKI SVET V »ISKRI«? — REALIZIRALI SO 270 POMEMBNIH SKLEPOV

Naše uredništvo je zanimalo, kakšne uspehe so dosegli, na kakšne težave so v minulem letu naleteli nekateri delavski sveti in kako so te naloge konkretno reševali. Obiskali smo zato tovariša predsednika Republiškega odbora sindikata kovinarjev in ga naprosili, da nam pove nekaj svojih vtisov in pogledov na delo delavskih svetov iz kovinske stroke. Govoriti o vseh kolektivih kovinske stroke bi bilo preobširno zato se je pogovor zasukal le okrog treh pomembnejših. Tovariš predsednik seveda ni mogel že takoj v začetku razgovora mimo dejstva, da velja v kovinski stroki kot najboljši delavski svet Tovarne »Iskra« v Kranju, ki je letos rešil vrsto problemov tako v pogledu izboljšanja proizvodnje kakor tudi v pogledu same organizacije dela. 270 sklepov delavskega sveta in 235 predlogov članov delavskega sveta v »Iskri« dokazuje, da je bilo prvo obdobje tega delavskega sveta zelo plodonosno. Osnova za njihovo uspešno delo je bila v tem, da so posebno pozornost posvečali izvajanju sklepov s prejšnjega zasedanja. Člani delavskega sveta so namreč na vsakem zasedanju postavljali vprašanja in zahtevali pojasnila, kako in v koliko so izvršeni ti sklepi. Na podlagi nalog, ki jih je prejel upravni odbor od delavskega sveta, je ta izdelal 5 konkretnih in obširnih poročil ter jih predložil delavskemu svetu. Najpomembnejši uspehi delavskega sveta v Tovarni »Iskra« pa so bili v tem, da so skrbeli za povečanje proizvodnje, izboljšanje kakovosti delovne discipline in da so skupno s sindikalno organizacijo pripravili vrsto gospodarskih predavanj. Na ta način so pripomogli članom delavskega sveta in tudi drugim delavcem v kolektivu, da so se še z večjim razumevanjem lotili gospodarjenja v podjetju in na vsakem delovnem mestu skrbeli za gospodarski razmah podjetja. Sprejetih je bila vrsta sklepov za izboljšanje delavskih stanovanj, za izboljšanje tehničnohigienskih pogojev dela v kolektivu.

V RAZPRAVLJANJU SODELUJEJO VSI

Kako so lahko to dosegli? Na zelo preprost način: neposredno so sodelovali vsi člani delavskega sveta in s polno odgovornostjo je delal sleherni član tega kolektiva. Poglejmo si, kako na primer potekajo njihova dosedanja in o čem ter kako razpravljajo! Tovariš Japelj, ki dela v orodjarni, je ob neki priliki grajal tehnično vodstvo, ker je uvažalo iz inozemstva orodje, ki bi ga bilo mogoče izdelati v »Iskri« in ki bi bilo tudi po kakovosti celo boljše od uvoženega. Predlagal je in pozval, da vodstvo v bodoče tega orodja ne nabavlja več v inozemstvu, ker predstavlja takšen uvoz za naše gospodarstvo težko devizno breme zlasti »ko lahko to sami napravimo«, kakor pravi tov. Japelj. Na podoben način je nastopil tudi tov. Mlakar Tine proti razsipanju. Razpravljal je o štednji električne energije. Iz svojega obrata je navedel konkretne primere in dokazal, da bi, če bi temu posvetili več pozornosti, lahko prihranili mesečno več desettisoč dinarjev

Kako je na mestu tudi budnost proti škodljivim pojavom, ki so se ponekod hoteli udomačiti, pa so primeri, ki jih je povedal tov. Železnik Milan. Navedel je primer, kako so posamezni delavci med delom poskušali izdelovati razne predmete za svoje osebne potrebe, pri čemer je pozoril na škodo, ki bi lahko nastala ne glede na to, da takšno delo samo tudi ovira delo njihovega oddelka.

To je samo nekaj primerov, katere je reševal delavski svet. Seveda ni ostalo samo pri besedah. Uspeh se je pokazal prav zato, ker so znali tudi poskrbeti za izvršitev teh sklepov. Pa poglejmo še dalje! V lakirnici je bila na primer kakovost proizvodov nekaj časa slaba, predvsem zato, ker je tovarna barv in lakov v Medvodah pri Ljubljani dobavljala slab material. Delavski svet je o tem resno razpravljal in sklenil, da to stanje predoči delavskemu svetu te tovrne, ki naj poskrbi za izboljšanje kakovosti dobavljenih lakov. To so tudi napravili. Danes vprašanje kakovosti v lakirnici ni več problem!

POSEBNE KOMISIJE IN POSVETOVANJA Z DELAVCI — UČINKOVIT NAČIN ZA USPEŠNO DELO

Za razna zamotana vprašanja delavski svet v »Iskri«, da bi izvršil svoje sklepe, postavlja tudi posebne komisije, ki imajo nalogo proučevati pojavljene probleme. Tako obstoji stalna komisija za odpravljanje slabe kakovosti pri proizvodnji. Za boljšo organizacijo dela pa po sklepu delavskega sveta sklicujejo razne konference skupno s člani upravnega odbora, katerim prisostvujejo tudi šefi oddelkov, poslovodje in najboljši delavci, zlasti iz tistih oddelkov, o čigar vprašanjih razpravljajo. Te konference so se v »Iskri« silno obnesle. Pokazale so, kako zelo so bile potrebne, zato se je ta oblika pri njih tudi uveljavila in postala njihov stalen način dela. V »Iskri« pa tudi ni sklepa delavskega sveta, o katerem delavci ne bi bili poučeni. Samo stopi v kateri koli oddelek, pa ne boš našel delavca, ki ne bi vedel, o čem sta razpravljala delavski svet in upravni odbor. In če ne več, pa bo prav gotovo vedel, kaj sta razpravljala o delu in naloga njegovega oddelka. Da bi bili delavci v celoti seznanjeni s sklepi delavskega sveta sindikalna organizacija namreč po oddelkih redno sklicuje konference na katerih člani delavskega sveta poročajo o svojem delu in pojasnjujejo sklepe. Delavci pa na drugi strani prav na teh konferencah govore o svojih opažanjih v zvezi s temi problemi in hkrati člane delavskega sveta opozarjajo na stvari, o katerih mislijo, da bi morale priti na dnevni red prihodnjega zasedanja delavskega sveta. Tako v »Iskri« delo delavskega sveta dopolnjujejo sleherni člani kolektiva.

KAKO PA V TAM?

Na podoben način se je uveljavil tudi delavski svet TAM, čeprav so bili tu včasih manj gibčni. Vidi se, da so v bistvu razumeli naloge, da so probleme gospodarsko ocenjevali in da je tudi delavski svet TAM opravil ogromno nalogo. V nekaterih primerih si je delavski svet naravnost zagrizel v posamezna dela in marsikje po vse stranski analizi poenostavil pretirane administrativne postopke glede izdajanja materiala posameznim delovnim mestom. Po zaslugi delavskega sveta je podjetje tudi izboljšalo kakovost svojih izdelkov. Kakovost je namreč zelo trpela zaradi slabih proizvodov, ki so jih dobavljala podjetja Rakovica, Novkabel in Novosadska livarna. Tri odprta pisma delavskega sveta naslovljena tem kolektivom so zadostovala, da so začeli prihajati iz teh tovarn boljši proizvodi in da se je tako izboljšala tudi kakovost proizvodov TAM. Uspešno pa so rešili tudi vprašanje remonta na kamionih in izvedli v vsem podjetju takšno organizacijo dela, da bodo letošnji plan pravočasno izvršili, ki bi sicer če bi se delavski svet ne bil tako zagrizel v gospodarjenje, ne bil dosežen.

Seveda pa se marsikje niso vsi od prvega do zadnjega zagrizli v probleme gospodarjenja tako, kakor je to primer v »Iskri«. Delavski sveti so sicer razpravljali o takih in podobnih nalogah in tudi sprejeli ustrezne sklepe, niso pa znali ali pa se niso vztrajno borili, da bi bili sklepi tudi izvršeni.

V »METALNI« SE DELAVSKI SVET IN UPRAVNI ODBOR PREMALO VZTRAJNO BORITA ZA IZVRŠITEV SPREJETIH SKLEPOV

V »Metalni« je bila osnovna napaka prav v tem, da razni predlogi niso bili realizirani in da so se ti tako rekoč izmaličili že pri tehničnem osebju. Tako je bil izdelan predlog za racionalizacijo pri izdelovanju stolic potrebnih pri spojkanju. Predlog, ki bi lahko prinesel pomembne koristi, pa je bil zavrnjen, češ da ni na razpolago kredita (!) da pa bi se dalo napraviti iz odpadlega materiala. In pri tem je tudi ostalo! Podobna usoda je doletela predlog za napravo pri žerjavih, ki daje znak za maksimalno obtežitev. Tudi ta predlog je tehnično vodstvo odklonilo češ da ni uporaben. Nič boljše ni bilo s predlogom za nov tip pištole, ki se uporablja pri električnem varjenju. Čeprav varilci zahtevajo to pištolo, pa predloga še vedno niso uresničili, pri čemer se izgovarjajo, da za izdelavo teh pištol ni materiala na razpolago. Nasprotno, pa je znano in to vedo tudi tisti ki predlog odklanjajo, da ta material leži v »Impolu« celo med odpadki.

Kaj kažejo ti primeri? Predvsem kažejo, da se delavski svet in upravni odbor premalo vztrajno borita za izvršitev sprejetih sklepov; kažejo, da sklepi delavskega sveta ne prodrejo do slehernega člana tega kolektiva, kažejo pa končno, da se tudi sindikalna organizacija ne poglablja dovolj v reševanje teh nalog in da njena premalo skrbno in vztrajno opozarja delavski svet in upravni odbor.

KER SKLEPOV NE PRENAŠAJO, OSTAJAJO NA POL POTI

Če bi delavski svet in upravni odbor, kakor to delajo ponekod, določil enega iz vrst svojih članov, ki bi skrbel in nadzoroval, kako so bili posamezni sklepi izvršeni in bi

(Nadaljevanje na 6. strani)

Gospodarstvo doma in po svetu

BONI ZA PREHRANO VELJAJO LE ŠE DO 31. DECEMBRA

Boni za prehrano (živilski boni), katere so prejemali potrošniki do konca oktobra in ki so bili pozneje z uredbo o denarni odškodnini bonov za prehrano ukinjeni, veljajo in jih je mogoče uporabiti za nakup živil samo še do **31. decembra 1951.** — Na to opozarjamo potrošnike, ker veljavnost bonov za prehrano v nobenem primeru ne bo podaljšana.

TANINSKI EKSTRAKT BOMO IZDELOVALI IZ JELKINE SKORJE

Lesno industrijski kombinat v Beliču je doslej izdeloval taninski ekstrakt iz hrastovega lesa. Strokovnjakom tega kombinata pa je sedaj uspelo izdelati ta ekstrakt tudi iz jelkine skorje. S pridobivanjem taninskega ekstrakta iz jelkine skorje bomo lahko prihranili letno več desettisoč kubičnih metrov hrastovega lesa.

AMERIŠKA POMOČ RAZVITIM DRŽAVAM

ZDA so letos kljub povečanim domačim potrebam silno povečale izvoz kovinskih proizvodov, strojev, naprav in vozil. Vrednost teh dobav je v prvih 9 mesecih letošnjega leta znašala okrog 300 milijonov dolarjev. Te dobave so se v primerjavi za isto obdobje v lanskem letu znatno povečale. Ameriški predstavniki pa izjavljajo, da so ZDA odločene še naprej podpirati gospodarski razvoj tujih držav ne le v obliki tehnične in finančne pomoči, ampak tudi v obliki takšnih dobav.

TOVARNA SLADKORJA V ČUPRIJI BO IZDELOVALA TUDI SLADKOR V PRAHU

Tovarna sladkorja v Čupriji je doslej vse od leta 1911 v vsaki kampanji pridelala povprečno po 15.000 vagonov sladkorne repe. Letošnji pridelek je bil še posebno zadovoljiv, zato računajo, da bodo v letošnji sladkorni kampanji, ki bo trajala približno 6 mesecev, predelali nad 22.000 vagonov repe.

Novost letošnje kampanje pa je, da je tovarna sladkorja v Čupriji po 11 letih zopet začela izdelovati sladkor v prahu. Strojne naprave za proizvodnjo te vrste sladkorja so delavci nedavno obnovili in tovarna že obratuje.

NAŠA TRGOVSKA MORNARICA JE POVEČALA SVOJO TONAŽO ZA 38.000 TON

Naša trgovska mornarica je letos povečala število svojih plovnih objektov za 5 novih ladij: »Slovenija«, »Črna Gora«, »Lendava«, »Vranjic« in »Učka«. Z njimi se je skupna nosilnost vseh ladij naše trgovske mornarice povečala za 13% t. j. za 37.580 ton na 352.719 ton.

AVSTRIJSKI VLADI POVZROČA ZUNANJETRGOVINSKI PRIMANJKLJAJ RESNE SKRBI

Stanje avstrijske trgovinske bilance je bilo konec oktobra pasivno za 173 milijonov šilingov. Avstrija je namreč v tem mesecu izvozila svojih izdelkov le za 825 milijonov šilingov, uvozila pa je blaga iz drugih držav v skupni vrednosti 998 milijonov šilingov. Po primerjavi s stanjem konec septembra se je v oktobru avstrijski izvoz zmanjšal za 25 milijonov šilingov, uvoz pa narasel za 121 milijonov. Trgovinska bilanca se je torej samo v enem mesecu poslabšala za 146 milijonov šilingov. To stanje povzroča avstrijski vladi resne skrbi in bi po mnenju avstrijske trgovinske zbornice lahko uravnovesili ta primanjkljaj edino, če bi se povečal dotok turistov in če bi okrepili s pomočji investicij tiste industrijske panoge, ki se v glavnem bavijo z izvozom.

Slovarček tujih besedi? Kje bi ga neki dobil?

Kje?! — Naroči žepni koledarček, ki ima poleg drugih zanimivosti tudi kratek slovarček tujk!

41 % VSEH IZDATKOV BO ŠLO V TURČIJI ZA OBRAMBNE NAMENE

Turška vlada je pripravila osnutek proračuna za leto 1952 in ga predložila parlamentu v odobritev. Od skupnega zneska izdatkov, ki znašajo okrog 1 milijardo 700 milijonov turških funtov, bo šlo 41 odstotkov za obrambne namene.

Dogodki iz naših in tujih krajev

POLITIČNE PRIPRAVE FRONTNIH ORGANIZACIJ ZA NOVO UPRAVNO-TERITORIALNO RAZDELITEV LRS

Korenite spremembe v našem gospodarskem sistemu so v zadnjem letu naložile tudi velike odgovornosti našim političnim organizacijam. Vse gospodarske ukrepe je bilo treba spremljati in jih znati pojasnjevati našim delovnim ljudem ter poskrbeti za to, da ljudje ne bi nasedali zlohotnim govoricam posameznih škodljivcev, ki vedno skušajo rovariti proti kakršnemu koli gospodarskemu ukrepu. Kako izboljšati dosedanje politično delo in pripraviti frontne organizacije, da bodo sposobne pomagati premagovati težave pri končni reorganizaciji našega gospodarstva in naše državne uprave, pa so pretekli teden razpravljali na zasedanju Glavnega odbora OF Slovenije, kjer je imel glavno poročilo predsednik naše vlade tovariš Miha Marinko.

Dan kasneje se je sestala tudi Ljudska skupščina LRS, kjer so poleg drugih vprašanj podrobno pretresali novo upravno teritorialno razdelitev Slovenije in ustanovitev občin. Dr. Marijan Brecelj, podpredsednik vlade, je poročal skupščini o spremembah nove teritorialne razdelitve in poudaril, da so take spremembe v našem sedanjem gospodarskem življenju, če hočemo postopoma preiti na to, da bodo občine predstavljale samostojne gospodarske skupnosti, če hočemo, da bomo zagotovili materialne pogoje za razcvet socialistične družbene skupnosti.

Poleg vprašanj, ki se tičejo našega notranjega gospodarskega in političnega življenja, je skupščina obravnavala tudi vprašanje naših zamejskih Slovencev in ugotovila, da na Koroškem in v Italiji naši Slovenci nimajo tistih pravic, ki jim pripadajo in se nekateri elementi v teh državah posebej trudijo, da bi čimbolj prikrajšali pravice naših narodnih manjšin.

NOV PRORAČUNSKI SISTEM PRED ZVEZNO SKUPŠČINO FLRJ

Kakor vsako leto tako se bo tudi letos proti koncu leta sestala naša Zvezna skupščina na svoje redno zasedanje. Glavno vprašanje, o katerem bodo razpravljali pa bo nedvomno nov proračunski sistem in nekateri novi finančni zakoni, ki bodo osnova novega gospodarskega in finančnega življenja, naše države.

Spremembe, ki so nastale v gospodarstvu s prenosom pooblastil upravljanja podjetij na neposredne proizvajalce, so zahtevale tudi spremembo dosedanjega financiranja državnih in družbenih potreb. Uvedba novega gospodarskega sistema pa nujno zahteva še uvedbo novega finančnega sistema, ki bo omogočil gospodarskim podjetjem čimvečjo finančno samostojnost.

Zato bo naš zvezni proračun temeljil letos na popolnoma drugi osnovi kot doslej. Posamezni zvezni, republiški in drugi proračuni bodo sprejeti in uravnovešeni vsak zase, neodvisno od ostalih proračunov v mejah sredstev, ki so določena po splošnem načrtu.

OB 10. OBLETNICI SMRTI TRŽAŠKIH BORCEV PROTI FAŠIZMU

Pred 10 leti so na dan 15. decembra odjeknili na openskem strelišču v Trstu streli iz italijanskih fašističnih puškc, pod katerimi je padlo pet najboljših sinov naše primorske zemlje. Tak je bil zaključek dvanajstdnevnega procesa proti 60 Primorskim Slovencem, ki so bili obtoženi zaradi tega, ker niso hoteli izdati svoje nacionalne pripadnosti, ker so odkrito in jasno izpovedali, da so proti fašističnemu nasilju in da se hočejo boriti za svojo osvoboditev, za najosnovnejše človečanske pravice, ki pripadajo vsakemu narodu.

Tržaški proces proti Tomažiču in tovarišem je bil nedvomno velikega zgodovinskega pomena v boju naših Primorskih Slovencev. Bil je znamenje za začetek še odločnejšega boja proti fašizmu.

Danes pa, ko se spominjamo te obletnice, Slovencem spet sodijo pred italijanskimi sodišči za dozdevne zločine, ki jih nikoli niso storili. Čeprav smo na videz s fašističnimi metodami v tej krvavi vojni, ki je zahtevala toliko stotisoč žrtev, fašistične oprode v Italiji ponovno dvigajo glave in se z vednostjo italijanske vlade poskušajo maščevati nad Slovenci in naprednimi Italijani, ki so stali v prvi vrsti borcev proti fašizmu.

KAKO JE Z ZASEDANJEM OZN V PARIZU

Zanimanje za rezultate zasedanja OZN v Parizu je v svetovni javnosti nekoliko popustilo. Nekateri so celo mišljenja, da je glavni del zanimivih razprav že pri kraju in da ni pričakovati nobenih posebnosti več.

Ko je pred nekaj dnevi odpotoval iz Pariza naš zunanji minister tovariš Edvard Kardelj, so mu številni znani dopisniki agencij, ki so akreditirani pri OZN, stavili važna vprašanja glede poteka zasedanja in so njegove izjave prenašali po radiu, televiziji in priobčili v vseh največjih svetovnih časopisih.

Pretekli teden se je sestal plenum skupščine, na katerem so najprej izvolili nove člane Varnostnega sveta, ker sedanjim poteče mandat konec tega leta. Letos poteče mandat tudi Jugoslaviji in za to mesto sta se borili Grčija in Bela Rusija. Pri tem je zanimivo, da so na mesto Jugoslavije kar osemkrat volili in nista niti Bela Rusija niti Grčija dobili potrebne dvetretjinske večine.

Najbolj zanimivo pa je še vedno razpravljanje o pritožbi proti Sovjetski zvezi in njenim satelitom zaradi agresije, ki jo te države izvajajo že več let napram Jugoslaviji in neutemeljeni odgovori, s katerimi hočejo sovjetski delegati s pomočjo satelitskih držav, pobijati jugoslovanske argumente. Tu so se Sovjeti popolnoma razkrinkali in je skoraj gotovo, da je sedanji povoljni razvoj dogodkov na Koreji malo tudi pripisati temu, da se hočejo Rusi rehabilitirati pred svetovno javnostjo in popraviti ugled, ki so si ga s svojo gonjo napram Jugoslaviji zapravili.

NA KOREJI PRIČAKUJEJO MIR

Na Koreji se pogajanja za premirje proti pričakovanju dobro razvijajo. Komisije so se že sporazumele o razmejitveni črti med severom in jugom, sedaj pa na novo ustanovljeni odbor proučuje zamenjavo ujetnikov, pri čemer imajo seveda velike težave, toda v Washingtonu upajo, da bodo dosegli kljub temu napredek in stvar uspešno rešili.

Vse kaže, da bodo pogajanja, ki trajajo že toliko mesecev, končno le uspešno zaključena. Kdo ve, ali se bodo agresorji kaj naučili iz tega? Ali vedo, da je nevarno začeti kako vojno epizodo, ker noben spopad ne more ostati krajevno omejen.

BLIŽNJI VZHOD ŠE VEDNO NEVARNO VOJNO ŽARIŠČE

Oči sveta so zadnje dni zopet nekoliko bolj uprte v Egipt, odkoder prihajajo vznemirjujoče vesti. Po raznih incidentih med Angleži in domačim prebivalstvom ob Sueškem prekopu ter med egiptovsko policijo in demonstranti v glavnih egiptovskih mestih so postali odnosi med Londonom in Egiptom še bolj napeti. Govori se celo o popolni prekinitvi diplomatskih odnosov med obema državama.

Čeprav je Eden zadnje dni ponudil Egipčanom novo pogodbo, ti o njej nočejo ničesar slišati, dokler Anglija ne odstrani svojih čet iz njenega področja. Egiptovski odgovorni politiki so že večkrat odkrito povedali, da kot suverena država ne morejo dovoliti na svojem ozemlju prisotnost tujih čet in da se bo Egipt toliko časa boril, dokler ne bo Velika Britanija popustila.

Taki in podobni besedni dvoboji o lastninskih pravicah nad Suezom pa seveda še vedno polnijo časopisne strani vsega svetovnega tiska, ki videz napetosti še stopnjujejo in povzročajo, da svet s strahom gleda na ta košček sveta, na to žarišče novih vojnih spopadov. Ti državniki, kljub posredovanju drugih držav nočejo ničesar slišati o sporazumni rešitvi problema, branijo svoje interese samo z vojnimi grožnjami.

ALI NAJ BO DONAVSKA KOMISIJA ORODJE ZA UKAZOVANJE NEODVISNIM IN SAMOSTOJNIM DRŽAVAM

Že dober teden je od tega, ko se je v Galacu v Romuniji sestala Donavska komisija, ki ureuje problem mednarodne plovbe na Donavi. Že iz prejšnjih zasedanj nam je znano, da je ta komisija popolnoma v rokah zastopstva Sovjetske zveze in da dela, kljub temu da so v njej zastopane vse prizadete države, le po navodilih zastopnikov Sovjetske zveze. Ti pa hočejo imeti od te plovbe na Donavi seveda svoje dobičke. Jugoslovanska delegacija, ki je prišla na zasedanje, da bi tam zastopala stališče in pravice svoje države, se mora neprestano boriti proti ukrepom, ki kršijo neodvisnost in suverenost naše države.

Dosleduo stališče naše delegacije je pripomoglo, da so bili v osnutku pravilnika o rečni plovbi sprejete nekatere spremembe, upria pa se je tudi izglasovanju določb, ki pooblaščajo Donavsko komisijo, da ukazuje podonavskim državam, glede plovbe na Donavi. Šef jugoslovanske delegacije Djurič je rekel, da bi morala imeti Donavska komisija tako mesto, ki ji pripada, ne pa da poskuša biti orodje za ukazovanje neodvisnim in suverenim državam, kaj morajo storiti in česa ne smejo storiti.

SPROTI IN VESTNO SPOZNAJMO SMISEL NOVIH GOSPODARSKIH UKREPOV

OSNOVA POLITIČNEGA DELA NAŠIH FRONTNIH ORGANIZACIJ JE SPOZNAVANJE IN POJASNJEVANJE NAŠIH GOSPODARSKIH NAČEL

V Ljubljani se je pretekli teden prvič po III. kongresu Osvobodilne fronte sestal nje Glavni odbor. Ne bo odveč, če posebej poudarimo, da pomeni v obdobju velikih in korenitih gospodarskih sprememb tako zasedanje pomemben prispevek za nadaljnjo krepitev naših frontnih organizacij, posebno še, ker so bili na tem zasedanju obravnavani številni problemi našega družbenega političnega in gospodarskega življenja.

Iz mnogih problemov, ki so jih obravnavali na zasedanju, bi mi osvetlili le eno zelo važno misel in sicer, da ne more nobena politična organizacija uspešno delati, če istočasno v vseh odtenkih ne pozna osnovnih gospodarskih načel, če si jih ne prizadeva obširno pojasnjevati in se s pridom v gospodarstvu spoprijeti s tujimi in škodljivimi gospodarskimi naziranji ali prakso.

Vsi naši vodilni frontni organi se morejo torej navaditi baviti se z gospodarskimi problemi, jih proučevati in ne dovoliti, da gre tudi en važen gospodarski ukrep za demokratizacijo našega družbenega življenja mimo njih. Gre namreč za to, da bi se frontne organizacije naučile spremljati gospodarsko življenje, ne da bi neposredno posegale v našo gospodarsko dejavnost, da pa pri tem spet ne bi zašle v drugo skrajnost, torej v samo politično teoretiziranje, ki nima potem posebne življenjske vrednosti.

Nekaj pojavov te druge skrajnosti je občutiti že v nekaterih naših frontnih organizacijah, kar seveda škoduje kakovosti njihovega političnega delovanja. Kjer imamo take primere »čistega« političnega dela, da frontne organizacije niso znale oceniti političnega smisla posameznih gospodarskih ukrepov, ki so bili v zadnjem času izdani za splošni napredek našega gospodarstva in zato tudi niso v celoti znale pojasniti posamezna nerazumevanja ali pa občutiti, kje so začeli nepravilno uresničevati posamezne ukrepe.

To se torej pravi, da bodo morale frontne organizacije skrbno proučevati naša gospodarska načela in jih pojasnjevati članstvu. Važno pa je, da jih tudi skrbno in kakovostno pojasnijo. Zato bo potrebno, da na take razgovore povabijo češče gospodarske strokovnjake, ki vendar so v vseh večjih krajih. Kakovostni razgovori pa bodo vzbudili zanimanje članov in bodo radi prihajali na take razgovore. Pri tem pa se jim bo širilo gospodarsko obzorje in vedno redkejši bodo, ki bi jih ta ali ona namerna pikra pripomba ponekega verižnika ali delomrzneža spravila tudi le za trenutek iz ravnotežja.

Seveda pa je povsem razumljivo, da ekonomski uspehi oziroma težave v precejšnji meri vplivajo na razpoloženje ljudi. Vendar pa je nesmiselno vsako prenapeto nestvarno in neutemeljeno obljubljanje, ker škoduje gospodarski vzgoji naših delovnih množic. Frontne organizacije morajo skrbno in vestno spoznavati članstvo z bistvom gospodarskih vprašanj in jim tako kot vedno nakazovati stvarne gospodarske izglede in seveda načine, kako jih doseči

Zato je važno, da vodilni organi nikoli ne pozabijo, da mora biti torišče za obdelovanje vseh splošno ekonomskih in družbeno političnih problemov frontna organizacija, da mora biti ona torišče vsega našega političnega življenja in dejavnosti delovnih množic. Čim večja in čim širša bo politična aktivnost naših organizacij, tem bolje in prej bomo dosegli splošno ljudsko blaginjo.

USTVARITEV OBČIN POMENI NOV KORAK K USTVARJANJU LJUDSKIIH SKUPNOSTI

Na svojem II. rednem zasedanju je Ljudska skupščina LRS pretekli teden obravnavala vprašanje nove upravno-teritorialne razdelitve krajev. Kaj je vzrok, da je skupščina to vprašanje postavila v ospredje celotnega razpravljanja. Zaradi bistvenih sprememb, ki so se izvršile predvsem zadnje leto v našem gospodarskem življenju, je tudi dosedanji sistem ljudskih odborov okrnel in ni ustrezal več novim potrebam in načelom, ki jih uveljavljamo v nadaljnji socialistični graditvi pri nas.

Težnja vsake socialistične graditve in tudi socialistične graditve pri nas je, doseči samoupravljanje za delovne množice. To je mogoče le tako, da ustvarimo samostojne krajevne skupnosti prebivalcev. To je načelo, o katerem je govoril že Marx, ko je dejal, da predstavlja občina tisto najnaravnejšo skupnost prebivalcev na zaokroženem področju, ki bo omogočila razvoj občine v resnično družbeno skupnost.

Ko se celotno naše družbeno življenje počasi sprošča uradniškega poseganja s strani državne uprave in ko želimo čimprej ustvariti tiste prvine v organizaciji ljudske oblasti, ki bodo omogočile čimvečjo samoupravo za ljudi na določenem teritoriju, je nujno, da stremimo za takšnimi upravnoteritorialnimi enotami, ki bodo gospodarsko zaokrožene celote in ki bodo imele takšne finančne vire, da bo imela njihova samouprava tudi potrebno gmotno osnovo.

Danes še sicer ne moremo govoriti o občini kot že o ustvarjeni skupnosti ljudi na določenem področju, ampak govorimo le o občini, kot upravno teritorialni enoti z občinskim ljudskim odborom, ki s svojo politiko in svojim načinom samoupravljanja ustvarja pogoje za takšno družbeno skupnost. Zato pa je tako velikega pomena, da najprej dosežemo to stopnjo. A. K.

Ponovno znižanje cen

nekaterim važnim predmetom

Ko smo v predzadnji številki poročali o pocenitvi vina, bonbonov, čokolade, suhe slanine in mesa ter že o drugi pocenitvi tekstilnega blaga, smo ob tej priliki zapisali, da to novo znižanje cen industrijskim izdelkom ni poslednje in da bodo cene industrijskim izdelkom še nadalje padale vzporedno s padanjem cen kmetijskih pridelkov. Komaj 14 dni je minilo od takrat, ko že lahko zabeležimo novo pomembno pocenitev nadaljnjih važnih industrijskih predmetov. Prav te dni je Svet za blagovni promet vlade FLRJ odredil, da se z veljavnostjo od 17. decembra 1951 dalje znižajo cene pohištvu v garniturah ali komadno za 10%, radijskim aparatom znamke »Tesla« za 25% in posodi vseh vrst (emajlirani, pocinkani, brušeni ali aluminijasti) za 20 %.

Znižanje cen tem predmetom široke potrošnje so z zadovoljstvom sprejeli tako delavci in nameščenci, kot tudi kmetje. Slednji pa bodo imeli sedaj možnost, da si ob znižanih cenah nabavijo tudi tračno železo za vozove, ki se je pocenilo za 15 %, ravno steklo za 10%, žičniki za 15%, verige vseh vrst za 10% in galica — modra in zelena za 15%. Poleg tega so se za 15% pocenili tudi keksi vseh vrst. To znižanje je linearno, to se pravi, da se za gornje odstotke znižajo cene za vsak od zgoraj naštetih predmetov.

Že samo ta dosedanja znižanja dokazujejo, kako hitro in postopoma v vseh industrijskih izdelkih padajo sedaj cene, odkar so začele padati tudi cene kmetijskim pridelkom; nedvomno pa bo to znižanje tudi pripomoglo, da se bo na trgu še bolj kot doslej pojavil tudi odgovarjajoči asortiment tega blaga predvsem takšnega, za katerega je največ povpraševanja.

RUDNIKI »TITO« V BANOVIČIH IN KREKI BODO POSTALI SAMOSTOJNA PODJETJA

V Titovih rudnikih v Banovičih in Kreki že nekaj časa živahno razpravljajo o novi organizaciji teh rudnikov. Gre namreč za to, da se ti rudniki osamosvojijo. Vsak rudnik bi bil samostojno podjetje, ki bi imel svoj samostojni proizvodni in finančni plan, svoje pomožne delavnice, delavske svete in upravne odbore Do te odločitve jih je privedla izkušnja, ker so se oba rudnika medtem razvila že v tako obsežna podjetja z več tisoč delavci, da je upravljanje teh iz enega centra postalo otežkočeno Na ta način se bo zmanjšal upravni aparat v direkcijah, vsako od teh podjetij pa bo lahko postalo samostojnejše.

DVE MEJI

Dolnja Lendava, sredi decembra

Sonce je zatonilo za prleškim gričevjem. Njegovi žarki so se poslavljali od pokrajine. Božali so obronek nad Lendavo porasel z vinsko trto. Lahek jesenski vetrič se je poigraval z odpadlim porjavelim listjem. Z vinograda in pravkar preorane njive je prinašal vonj po sveži zemlji. Vonj je bolj spominjal na pomlad, kakor pa na jesen, toda zgodnjemu sončnemu zatonu je sledila hladna noč.

Tam, kjer je sonce zatonilo, so bili oblaki pomarančno rdeči. Svetloba meseca, ki je pravkar vzhajal, je drevje potemnila. Po pokrajini je risala pošastne sence. Noč je razprostrla svoja skrivnostna krila nad pokrajino in tudi nad mejo, ki teče po obronkih.

Življenje na meji z zatonom sonca ni zamrlo. Čuvarji so postali še bolj pozorni. Čim temnejša je noč, tem bolj se pogled in sluh zaostrita. Vojaki so pozorni na vsak premik ali šum. Živci so napeti, misel je hitrejša.

»ŽELEZNA IN MINSKA ZAVESA«

»Veliko se govori in piše o meji. Toda meja ni takšna, kakor si jo mnogi predstavljajo.« Tako mi je začel pripovedovati o meji in življenju ob njej podporočnik Branko Glišič. Širokopleč Šumadijec črnih las in temnih oči se mi je priljubil takoj, ko sva si segla v roke. Njegov glas je bil mehak in pogled topel. Prav nič ni bilo one vojaške strogosti v njegovem glasu, kakor sem si predstavljal ljudi, ki jih vsakodnevna nevarnost utrdi. Govoril je preprosto in prepričevalno.

Da, meja ni taka, kakor si jo slikajo vojaki, ki prvič o njej slišijo, ali ljudje, ki o njej čitajo. Včasih mislijo, da je meja nekaj velikega, strašnega. Belijo si glave, koliko straž moraš postaviti, da varuješ to dolgo črto okrog naše države. Nekateri mislijo, da na meji ni veselja, in pesmi. Tudi jaz sem tako mislil in sem se zmotil. Ko sem prvič prišel na mejo tam pod Stolom, sem zašel v veselo družbo. Vsi, vojaki in oficirji, so v stražarnici peli in se šalili. Mejna črta teče po planinah. Tam ni žic in minskih polj. Drugačna pa je meja tu ob madžarskem ozemlju, kamor sem pred meseci prišel. Tu so žične ovire, minska polja in zopet žične ovire, potem pa mehki pas. Tako so zagradili Madžari svojo stran proti svojim lastnim ljudem. Mi vsega tega nimamo, ker ničesar takšnega ne potrebujemo.«

Branku je vpadel v besedo starejši vodnik Braniša Stanišič, prav tako Šumadijec. Braniša je vedel veliko povedati o madžarski »železni in minski zavesi«. Dolgo časa je že tam v službi.

Pripovedoval je, da se je začelo nekako pred tremi leti. Takrat, ko je on prišel na mejo, so mu tovariši vedeli povedati, da je bilo pred leti še drugače. Vzdolž mejne črte sta na madžarski strani zapela žaga in sekira svojo pesem. Drevesa so padala. Povsod ob meji so madžarski vojaki pletli in razpregali bodečo žico. Ovir niso postavljali kot obrambni zid pred napadom. Saj jim z napadom nobeden ni grozil. Njihov cilj je bil drugačen. Kakor koli, če ne drugače, pa z bodečo žico, zajeziti je bilo treba številne prebege čez mejo. Teror nad civiln. prebivalstvom je iz dneva v dan naraščal. Pod stražo so tlačanili, kakor pred desetimi leti pod valptovim bičem. Tudi vojaki niso bili zadovoljni z bornim koscem kruha in »tovariševo komando«. Pri enih in drugih je vedno bolj plamtela želja po svobodi, po svobodnem življenju. In te želje je bilo treba z nečim ograditi. Kaj je zato bolj pripravnega kakor bodeča žica in minsko polje. Vendar tudi to dvoje ne pomaga. Ljudje, ki hočejo k nam, obidejo žico in mine. Prvi žični oviri je sledilo minsko polje. In temu je sledila druga žična ovira. Mine so pogostokrat eksplodirale prej, kakor je bilo treba.

Braniša je vedel povedati o enem od teh mnogih dogodkov. »Bilo je pred letom dni, v času trgatve. Okrog devete ure dopoldne je zagrmelo prav tam, kjer so se še pred trenutki sklanjali štirje madžarski vojaki. Čez nekaj hipov so odnesli z mesta nesreče tri nosilnice.«

Hrup zaradi eksplozije mine se onstran žice še ni prav dobro polegel, ko je skupino naših graničarjev vznemiril nov vik in krik. Sem na našo stran sta pritekla dva vojaka s puškami. Gd zasoplosti nista mogla govoriti, le z rokami sta mahala, da hočeta stran, stran v globino našega ozemlja. Pozneje ko sta se pomirila od prestanega strahu, sta povedala, kako je prišlo do eksplozije.

Eden od tistih treh vojakov, ki so pozneje umrli, se je zjutraj pred službo javil pri zdravniku. Vojaški zdravnik ga je nagnal v službo, češ, da simulira. Pri polaganju min se je vojak od slabosti zgrudil na mino, jo užgal in povzročil eksplozijo. Prebegla vojaka sta vedela povedati, da zna le malo vojakov ravnati z minami ruskega izvora. Te so ubile že okrog 30 ljudi iz njune enote.

Žične ovire in minska polja so bila še premalo. Tretji »obrambni« ukrep proti bežanju na našo stran, je »mehki pas«, nekaj deset metrov skopane ali zorane zemlje za zadnjo žično oviro. V mehkem pasu iščejo stražarji sledi svojih beguncev, da bi jim kjerkoli presekali pot.

Najmlajši med graničarji, s katerim sem se pogovarjal, Mahmut Pepič, udarnik v Železniku, in z avtoceste je vedel povedati o številnih incidentih. Nič novega ni več za naše stražarje, če sredi temne noči pade sem k nam raketa, ali če jih podnevi madžarski graničarji obmetavajo s kamenjem ali pa »pozdravljajo« s svincem. Letos sredi poletja so naši kmetje za mejo kosili. Naenkrat se vsuje na njih toča krogelj. Kosci so polegli. Dovolj je bilo, da so se naši graničarji stoje razvili v strelce in že so se osramočeni »junaki« onstran žice umaknili. Na »pozdrave« s kamenjem, raketami ali tudi s svincem, seveda naši stražarji ne odgovarjajo z orožjem. Trdno pa bi znali stisniti puško v dlan, če bi zločinci hoteli kjer koli prekoračiti našo mejo.

Kdor prihajaš z lepimi nameni — bodi dobrodošel, kdor pa kuješ grde naklepe, vedi, da zate ni prostora v tej deželi!

NAJLEPŠI TRENUTKI GRANIČARJA BRANKA

Branka sem vprašal, kdaj je na meji najlepše. Podprl si je glavo, malo pomislil in odgovoril: »Za mene je na meji najlepše takrat, ko se zvečeri. Kakor daleč mi seže pogled, povsod se na naši strani prižigajo luči. Na naftinih poljih grmijo motorji. Gledam in mislim. Glej, jaz in moji tovariši s puško v roki, čuvamo, da lahko delavci v dolini delajo in prebivalci mirno legajo k počitku. In če se ozrem tja na ono stran, čez žično oviro, razsvetli temno noč le kdaj pa kdaj svetloba rakete.«

Kakor je imel ob prvem delu pripovedovanja razjasnjen obraz, tako se mu je ob zadnjih besedah zmračil. Žal mu je številnih prebivalcev, ki so še pred meseci stanovali v vaseh, tik ob madžarski meji. Ponoči je Branko slišal laježpsov. Zjutraj so kikirikali petelini in podnevi se je slišal govor ljudi. Sedaj je povsod grobna tišina. Vasi so se morale umakniti pasu, prebivalce so pregnali. Branko in tudi drugi so pravili, da je bilo strašno poslušati krike in jok otrok, ko so jih z vozovi izseljevali kdo ve kam.

Mi imamo na vzhodu nesramnega in zahrbtnega sovražnika-mejaša, zato je treba mejo neprestano nadzorovati. — Slika nam prikazuje skupino graničarjev pri obhodu

LJUDSTVO IN ARMADA STA KOT ENA DRUŽINA

Ljudje ob naši meji cenijo graničarje in jim pri njihovi naporni službi pomagajo, kjer koli morejo.

Bilo je pred približno enim mesecem. Brodnik na Muri je dejal dvema neznancema naj počakata, da pokliče pomočnika, na kar jih bo prepeljal preko Mure. Brodnik je odšel, »pomočniki«, kakršnih si neznanca nista prav nič želela, pa so kmalu prišli. Pomagali so madžarskima špijonoma, toda ne čez Muro, marveč v zapor, kamor spadata.

Brodnik, ki je izvršil svojo pošteno državljansko dolžnost, ni osamljen. Prav tako kakor ta, je neki vaščan iz Doline pred meseci obvestil graničarje, da je zgodaj zjutraj videl v vasi sumljivega človeka z nahrbtnikom. Graničar jim je rekel, da se je možak najbrž ponoči vtihotapil čez mejo. Odšli so ga iskat. Kaj kmalu so ga našli in ga spravili za rešetke. Bil je špijon.

Zadružniki iz Benice in Pinc, zadrug ob meji, vsakokrat, kadar pridejo v Lendavo, popeljejo nazaj v stražarnico karkoli je treba. Graničarji se zadružnikom za te in še številne druge usluge oddolžijo z delom. Zadružnikom so pomagali kopati krompir, napeljali so jim električni vod. Ti pa so jim zopet vozili seno, ko je narasla Mura. V vaseh, ki so tik ob meji, so naši graničarji dobrodošli gostje. Ob večerih, ko sonce zaide, pojejo skupno vaščani in graničarji, se smejejo in šalijo. Tudi v vaseh, ki so daleč od meje, cenijo naše graničarje, saj vedo zakaj. Ljudje vedo, da so graničarji njihova predstraža, oni sami pa da so zaledje naše armade.

VSAK DEVETI PREBIVALEC JE ČLAN STRELSKE DRUŽINE

Potnik, ki prvič potuje po prekmurskih vaseh ali se vozi z vlakom v Prekmurje in nazaj, naj se ne čudi, če bo sedaj po šestih letih slišal prenekatero grenko na račun »kulture ruskih osvoboditeljev«. To sem doživel tudi jaz. V »čakovčanu«, ki je počasi hropel od Lendave proti Čakovcu, sem se zapletel v pogovor z Adamom Lebarjem. Potoval je v Zenico na delo. Njemu nasproti je sedela Alojzija Godina z malim otročičkom v naročju. Šla je na obisk. O marsičem smo govorili. Povpraševal sem jih, kako je bilo v tamkajšnjih vaseh 1945. leta. Z gnusom sta mi pripovedovala o marsičem. Alojzija je rekla, »oprostite izrazu, toda vse to, kar se je dogajalo, je bila svinjarija«. Pripovedovala je o težkih dneh, ki so jih preživljali prebivalci prekmurskih vasi pod nekaj tednov trajajočo sovjetsko »osvoboditvijo«. Pred »osvoboditelji« ni bilo ničesar varno, najmanj pa to, kar je hodilo v krilu. V njeni vasi so storili silo neki 50-letni ženski, v sosedni je mlado dekle v begu pred pohotneži planilo skozi okno in po nekaj dneh za posledicami padca umrlo.

Ljudje v Prekmurju, naj bodo stari ali mladi, Slovenci ali madžarska manjšina, cenijo svojo domovino in jo bodo znali tudi dobro braniti. Menda ni nikjer tako razširjeno strelstvo, kakor prav v Prekmurju. Samo v lendavskem okraju je 34 strelskih družin. Če odštejemo otroke izpod osem let, je vsak deveti prebivalec član strelske družine, ki se v prostem času usposablja za obrambo domovine. Tudi to je močno zaledje naše armade.

BUDNOST NA VSAKEM KORAKU

V restavraciji sem prisedel s kupico vina k mizi, kjer so sedeli in se pogovarjali delavci. Moji sosedje se očividno že dolgo niso videli. »Šlambergerji«, strokovnjaki za ugotavljanje naftinih slojev, so prišli v Lendavo in se pogovarjali s starimi znanci. Govorili so seveda o delu. Sivolas, zastavni možak, oblečen z nafto zamaščeno obleko, je dejal, da ne bodo izpolnili plana vrtanja, če ne bodo dobili pravi čas »puške«. Hotel sem se vmešati v pogovor. Čital sem že o »puški«, toda zanimalo me je, kako delajo z njo. Slabo sem naletel. Nezaupljivo so me pogledovali. Deževala so vprašanja, čemu vse to vprašujem, kdo in kaj sem, kaj iščem tu v Lendavi in kam odhajam. Sporazumeli smo se, kdo in kaj sem, vendar o svojem delu niso prav nič več povedali, kakor to, kar sme vedeti vsak tujec, ki ne dela na naftinih poljih. Videl sem, da se delavci le predobro zavedajo, da je meja blizu njih. In da bi vsaka neprevidna beseda znala škodovati nam vsem. Budni in proti vsakemu tujcu, čuvajo tajnost svojega podjetja, kakor čuvajo graničarji meje naše domovine. Pozneje sem izvedel, da je sivolas možak, star »naftovec«, član upravnega odbora Podjetja za proizvodnjo nafte Miško Bagladi. Dobrega tovariša so si delavci izbrali v upravni odbor. Ta primer nas lahko vse poduči, da kdor čuva tajnost svojega podjetja, čuva tajnost svoje domovine.

KAKOR DAN IN NOČ

Razlika med dvema mejama in življenje med njima in za njima je tolika, kako razlika med dnevom in nočjo. Tam onstran žične ovire, minska polja, mehki pasovi, zapuščene in porušene vasi in preseljeno prebivalstvo. Vojak ne zaupa vojaku, civilist dela ob meji pod stražo, na naftinih poljih in drugod vodijo dela ruski »strokovnjaki« itd.

Tu pri nas je meja, kakor v vsaki svobodni in miroljubni državi, ki nima napadalnih ciljev. Nimamo žičnih ovir in minskih polj. Postavljeni so le obmejni kamni in plošče z napisom. Ob meji pa korakajo graničarji z vedno pripravljenim orožjem proti vsakomur, kdor koli bi hotel napasti našo neodvisnost. Naša polja so obdelana tik meje. Pri nas graničarji nikogar ne stražijo.

Tam onstran so rusko-madžarsko mešane družbe, pri nas združenje neposrednih proizvajalcev, delavcev, ki sami upravljajo svoje podjetje.

Tam so prepiri med vojaki in oficirji, prebivalstvo se boji vojaščine, tudi za majhni prestopek lahko odideš v pregnanstvo ali dobiš strel. Pri nas je prisrčno tovarištvo med vsemi. Enotnost in bratstvo, porojeni med ljudsko revolucijo, združujeta vse narode, vse naše delovne ljudi, ki si gradijo novo in veličastno stavbo, v kateri bo imel vsakdo srečno življenje.

In na braniku naše države, na njenih mejah, pozimi in v snegu, v letni vročini, v megli in vetru, ob zori in zvečer, po blatu ali dežju, sredi viharjev podnevi ali v gostem mraku v gozdovih, ob prepadih, na strmih stenah sredi snežnih viharjev, povsod je na straži vojak, ki ga je porodila revolucija. Junaško je njegovo srce. Plodove revolucije zna braniti. In če ga kdo napade, mu ni žal svoje krvi. Z njo rajši napoji rodno zemljo, kakor da bi to zemljo, ki je domovina njega samega in njegovih očetov, bratov in sester kdajkoli izdal.

Peter Dornik

Orožje mora biti vedno skrbno negovano, ker te drugače izda lahko prav tedaj, ko ga najbolj potrebuješ. — Na sliki: pregled orožja v graničarski enoti

Streljanje z drvečega motorja

STEKLARJI IZ ROGAŠKE SLATINE BODO OBISKALI GRANIČARJE NA JUGOSLOVANSKO-MADŽARSKI MEJI

Članstvo sindikalne podružnice steklarjev v Rogaški Slatini je sklenilo, da bodo poslali skupino delavcev na obisk graničarjem na jugoslovansko-madžarski meji. S to skupino bo šla tudi steklarska godba na pihala. Delavci bodo graničarjem med drugim tudi povedali o svojih uspehih v proizvodnji, razložili jim bodo, kako upravljajo s podjetjem in povedali, kako so tekmovali v čast naše vojske. Posebej pa se nameravajo z graničarji posvetovati glede izvenvojaške vzgoje, za katero jim graničarji lahko marsikaj koristnega svetujejo.

Steklarji so pripravili tudi nekaj zelo ličnih daril — svojih lastnih izdelkov, ki jih bodo podarili graničarjem. Ob tej priliki bodo obiskali tudi prebivalce obmejnih naselij in jim povedali o tem in onem o svojem življenju in delu.

Tako lepo bodo torej steklarji voščili graničarjem k prazniku naše vojske.

F. P.

KRANJ JE BIL V TEM TEKMOVANJU KOT PRAVO MRAVLJIŠČE

Tekmovanje v počastitev 10. obletnice Jugoslovanske armade je močno razgibalo delovne kolektive v tovarnah, podjetjih in ustanovah mesta Kranja in okolice. Mnogi kolektivi so predčasno izpolnili plan, izboljšali kakovost svojih izdelkov in dosegli še vrsto drugih gospodarskih uspehov. V vseh kolektivih so poleg tega močno poživili tudi delovanje predvojaške vzgoje, protiletalske zaščite, gasilstva, prosvetnih in športnih organizacij in ljudske tehnike.

V tovarni gumijevih izdelkov »Sava« so organizirali tečaje, tako za mojstre in nadzorne organe, kakor tudi proizvodne tečaje za delavce. Pričeli so s serijsko izdelavo potapljaških oblek ter mnogo drugih predmetov, ki so pomnožili asortiment gumijevih izdelkov na našem trgu. V času tekmovanja je bilo v podjetju kljub revidiranim normam proglašenih 205 udarnikov in 2 novatorja. Podrobno so seznanili člane z uporabo orožja, zaščito proti kemičnim sredstvom in strupenim plinom, dalje o gasilstvu in podobno. Organizirali so vrsto manevrov z napadi na razne vasi in hribe, najbolj pa jim je uspel velik manever na Jošta. Ustanovili so tudi športno društvo »Gumar«, ki je že uspešno nastopalo na več tekmah.

Toda ne samo kolektiv »Save«, temveč tudi drugi, so v tem času mnogo storili za obrambno moč naše domovine. V tovarni »Tiskanina« je tekmovalo 64 proizvodnih brigad, v predvojaški vzgoji pa sodeluje 480 članov, od katerih jih je že uspešno opravilo izpite PLZ 400 članov. Tudi gasilske čete imajo dobro organizirane.

V tovarni »Iskra« ter v tekstilni tovarni »Inteks« sodelujejo v tekmovanju vsi člani kolektivov. Tudi manjših kolektivov in ustanov kot so tovarna »Ibi« in kolektiv pošte, ki sta prav v času tekmovanja napravila zelo veliko za vzgojo svojih članov, ne smemo pozabiti. Vse to je seveda le majhen del vsega, kar so storili delovni ljudje mesta Kranja in okolice v počastitev naše slavne vojske in kar ji ob njeni 10. obletnici poklanjajo.

Ž. A.

„Partizanski pohod" — koliko lepih in prisrčnih spominov iz partizanov nam obudiš

Nekega zgodnjega nedeljskega jutra je prebivalce Kranja prebudila iz sna bojna partizanska pesem. Z zanimanjem so sledili pohodu partizanske brigade, ki so jo sestavljali člani kolektiva »Save«. Nad 170 partizanov in partizank je v popolni bojni opremi s pesmijo krenilo iz tovarniškega dvorišča čez savski most proti Sv. Joštu, kjer je bil »napad« na »sovražnika«. Na čelu brigade je jahal komandant Ciril Oman, mojster v tovarni, ki je bil tudi organizator tega partizanskega pohoda. Da bi brigada imela še pristnejšo podobo,, so jo spremljale neizogibne mule, ki so v lenem koraku nosile težki bojni tovor.

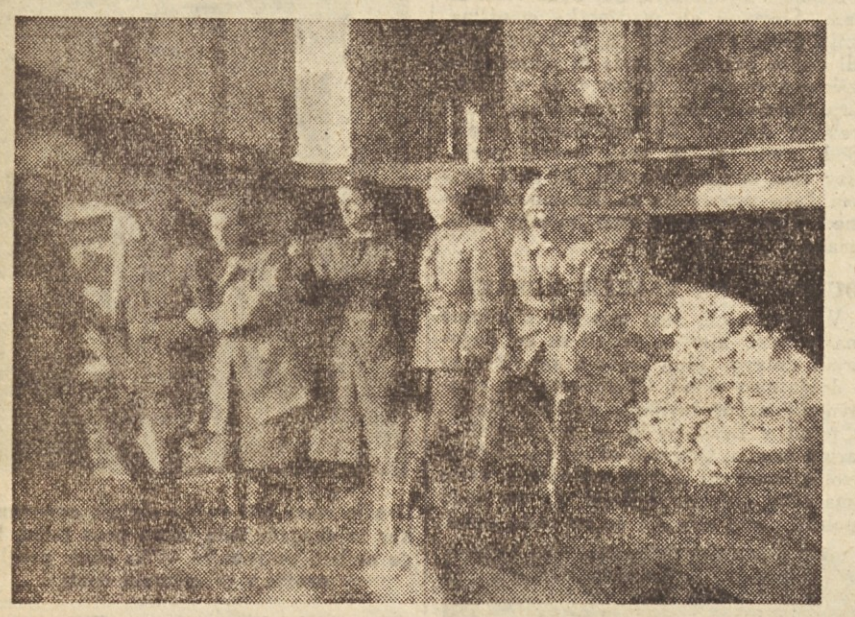

»Štab« na Joštu po napadu

Ko je Ciril Oman leta 1942 kot mlad fant prišel v partizane, se je kot mitraljezec udeležil marsikaterega napada na pravega sovražnika. Te misli so ga spremljale tudi zdaj, ko je korakal na čelu brigade. Borbe v partizanih so krepile njegove življenjske izkušnje, odnose do tovarišev in do sovražnika, krepile zavest za kaj se bori. V krvavih doživetjih je spoznaval, da se le z vztrajnostjo in odpornostjo pride do zaželenega cilja. S tem spoznanjem se je vrnil po osvoboditvi kot delavec v tovarno, kjer je med tovariše vnašal duha borbenosti. Z uspehi pri delu je dajal drugim zgled. Iz dneva v dan je vztrajno izpopolnjeval svoje znanje. In kot so mu tovariši v partizanih zaupali četo v Prešernovi brigadi, katere komisar je postal, tako mu je delovni kolektiv izkazal priznanje za uspehe v delu s tem, da ga je povišal v mojstra in vodjo oddelka ter podelil naslov racionalizatorja. Zaupali so mu tudi nalogo nastavnika centra predvojaške vzgoje. O izkušnjah, ki jih je pridobil v triletnem boju, sedaj govori mojim mlajšim tovarišem, in jih uči vojnih veščin. V tem delu se je izkazal kot pravi borec — partizan.

Partizanski marš, ki ga je organiziral na Sv. Jošt v počastitev naše vojske, je bil simboličen prikaz tega, iz česar je vzniknila naša vojska. Bil pa je prikaz tudi tega, da so naši delovni ljudje njen neločljivi del.

Kako dela center predvojaške vzgoje v mariborski železniški delavnici

O centru predvojaške vzgoje železniških delavnic v Mariboru ni bilo v vsem času tekmovanja ničesar slišati. To pa ne pomeni, da ni ničesar delal ali pa celo, da se ni odzval tekmovanju. Poglejmo v kratkem kaj je vse ta center storil v zadnjih šestih mesecih. Skupno z organizacijo PLZ in sanitetno ekipo so izvedli 4 dobro uspele vaje. V novembru so organizirali partizanski marš v daljavo 26 km z napadom in obrambo. Ko je bila tudi ta naloga izvršena so se lotili prostovoljnega dela. Člani predvojaškega centra so naložili dva vagona s starim železom, več kot dva vagona z zemljo, ki so jo odpeljali za bombni lijak, zbrali so približno 3000 kg bakra ter iztovorili en vagon raznih odpadkov. Pri vsem tem so opravili 1113 ur prostovoljnega dela.

Ko so pred kratkim slišali, da se bližajo I. mestu v Sloveniji, so se v svoje delo še bolj poglobili pod geslom: braniti domovino na vsakem koraku, kadar bo to potrebno.

Naša vojska varuje

tudi mojega otroka pred zavojevalci

V industriji bombažnih izdelkov v Kranju dela že vsa leta po osvoboditvi 17 kratna udarnica in odlikovanka z medaljo dela Lojzka Sosič. Kot mnogo naših mater, je tudi ona »okusila« nasilje tujcev. S petletnim otrokom so jo zasužnjevalci leta 1942 odvedli v internacijo, kjer je vse do osvoboditve bdela nad otrokom, da ga tujci ne odtujijo njej in rodni zemlji. Ko se je vrnila po srečnem naključju z otrokom po osvoboditvi nazaj v domovino, se je v tovarni kot predilka vsa posvetila delu ter s svojimi uspehi v marsičem pomagala pri podjetju in dajala vzgled drugim delavkam.

Tekmovanju za počastitev naše vojske se je odzvala kot človek, ki ve, kaj se pravi izgubiti dom in kot mati, ki je bila že enkrat v nevarnosti, da izgubi otroka. Z željo, da se tudi ena izuri v rokovanju z orožjem, se je odzvala tekmovanju v streljanju s karabinko ter s tem pritegnila tudi tiste tovarišice, ki se prej za strelski šport niso zanimale. Ko je kolektiv pripravil napad na tovarno, je vneto sodelovala pri tem napadu kot gasilka. Tudi sklep, da bo v počastitev naše armade prištedila čimveč preje, je častno izvršila. V kratkem času je prištedila 60 kg bombažne preje, kar predstavlja vrednost 20.000 dinarjev. Izpopolnjuje se tudi v političnem znanju in redno poseča vse študije, ki so potrebni članom delavskega sveta. Izven svojega strokovnega dela pa vzgaja svojega otroka s pravo materinsko ljubeznijo in ga spoznava z delom, ki ga opravlja v tovarni ter ga vzgaja v spoštovanju do naše vojske.

Delavka Lojzka Sosič

Da bo ostal svež spomin na junaška leta

Mnogo jih je med jeseniškimi železarji, ki so si v borbi za vsakdanjo grenko skorjo kruha kovali trdo pot v življenje. Mnogo izmed njih je pretrgalo suženjske verige in se podalo v objem gozdov in hribov, ki so jih vabili svobodi naproti. Eden izmed teh mnogih je tudi Franc Car, delavec v novi valjarni na Javorniku. In ko govorimo o njem, mislimo tudi na vse tiste, ki so se kakor on odzvali klicu gozda in se iz njega vrnili še bolj jekleni in v spoznanjih bogatejši.

Mladinka, delavka iz tovarne »Kamnik«, se je izurila v polaganju min

Leto strogega ilegalnega dela je Francu Caru potekalo v premagovanju tistih težav, ki se zdijo na prvi pogled zamotane in neizvedljive in ki so bile za vsakega ilegalca šola preizkušnje. Kolikokrat je s hrepenenjem zrl na Mežakljo, ko je s tovariši, ki je v skritem kotičku prisluhnil klicu dogovorjenega znaka, da mimo osovraženega gospodarja opravi dano mu nalogo. Kako je želel, da čimprej pride med nje, ki se borijo v svobodnih gozdovih. Pri ilegalnem delu je jačil voljo in moč. In takemu se je leta 1942 izpolnila vroča želja. Prišel je med borce. Kot človek, ki ve, kaj hoče in zakaj kaj dela, je v vseh letih borb pozorno sledil izkušnjam soborcev in iz dneva v dan pridobival vedno večjo silo in bogatil znanje. Zaradi tega je tudi napredoval iz komandirja voda in čete do tretjega komandanta junaške Šercerjeve brigade. Žrtve, ki jih je doprinašal ves čas borbe skozi mraz in lakoto, skozi ogenj in čez mrtva trupla, niso bile pozabljene. Vrnil se je v osvobojene Jesenice med svoje železarje, da nadaljuje borbo, zdaj za zgraditev malega, toda neodvisnega doma velikih ljudi.

Kot 17-kratni udarnik in brigadir delovne brigade v novi valjarni, je Franc Car delavec — gospodar svojega stroja. Ko pa kot komandir čete centra predvojaške vzgoje pripoveduje bodočim vojakom o neustrašenih in velikih pohodih Šercerjeve brigade, takrat je spet partizan — vojak tiste velike vojske, o kateri bodo s ponosom govorili bodoči rodovi, kot s ponosom proslavljamo danes njeno veliko rojstvo.

Vaja protiletalske zaščite v Litostroju je dobro uspela

Prejšnji teden popoldne so imeli v Litostroju velike vaje protiletalske zaščite v čast 10-letnice JA. Enote protiletalske zaščite so se zbrale pod poslopjem dežurnega štaba. V pripravljenosti so bili oddelki sanitetne, kemične in tehnične službe, čuvaji obratov, oddelek za odstranjevanje ruševin in reševanje ljudi, oddelek za elektroinstalacijska, vodovodna in gradbena dela, gasilska služba, služba za vzdrževanje reda, varnosti, sektorska postaja z ambulanto za prevoz ranjencev itd.

Ob 17.05 je bil dan znak alarma. »Sovražna« letala so se pojavila nad Litostrojem. Litostroj je bil v trenutku zavit v umetno meglo. Kemična ekipa je označila od plinov ogrožena mesta, ki so jih letala zasula z bombami. Gasilci so gasili ogenj, prav tako pa so svojo dolžnost opravile tudi druge ekipe.

Po zaključeni vaji so se člani PLZ zbrali pred štabom. Komandant tovariš Šenk je pohvalil člane vseh enot, pozabil pa tudi ni omeniti napada. Tovariš Roš je v imenu Glavnega odbora Zveze borcev Slovenije izročil članom protiletalske zaščite Litostroja diplomo, ker so dosegli v tekmovanju najboljše mesto v skupini industrijskih enot. Mestni ljudski odbor pa je članom podelil alarmno sireno.

Deset let imamo svojo ljudsko vojsko

(Nadaljevanje s 1. strani)

od najnavadnejših načinov streljanja (stoječi, ležeči, klečeči stav), zakaj v tekmovanju so se pomerili že v streljanju z motorja, v streljanju v premikajoč se predmet, streljali so že v teku itd. V »Savi« so vestno gradili zaklonišča, v rudniku Velenje imajo trenutno najboljšo predvojaško vzgojo in so se povsem zagrizli v to delo. Na Jesenicah pa se najbolj postavijo s tehniko, s padalci, radiotelegrafisti, motoristi, fotoamaterji in drugimi.

»Nesebična pomoč« je ena izmed temeljnih vrlin, ki odlikuje vsakega dobrega gasilca. — Na sliki vidimo delavca iz jeseniške železarne — pripadnika gasilskih enot pri reševalnih delih

To tekmovanje je razgibalo delavske kolektive kot zlepa doslej nobeno. Tudi predsednik delavskega sveta iz jeseniške železarne tako misli, ko pravi: »Od vseh dosedanjih tekmovanj, nas je najbolj razvnelo tekmovanje, ki smo ga posvetili časti naše ljudske vojske, zato ker vemo, kako dragocena je za mir in svobodo naše domovine prav naša vojska«. In naši delovni kolektivi so si zaslužili častna priznanja in pohvale. Te bodo tudi dobili. Seveda bodo prejeli nagrado samo najboljši. Vsi ostali pa naj vedo, da njihova prizadevanja niso prezrta, da naše organizacije in vse ljudstvo visoko ceni in spoštuje vse one kolektive in delavce, ki so si iskreno prizadevali in tudi dosegli lepe uspehe, toda zaenkrat še niso prišli med prve. Vsak dosežen uspeh je ponos za ves naš delavski razred, za vso našo domovino in mi smo vsi skupaj zelo ponosni.

Ob teh lepih uspehih pa lahko samo iskreno pričakujemo še bodočih uspehov v izven vojaškem udejstvovanju, ki smo ga v tem tekmovanju tako lepo razgibali.

Vezilo delavskega razreda

(Nadaljevanje s 1. strani)

zaprav rodili našo vojsko. In ne samo to!« To je tudi dokaz, da delovni ljudje vedo, da sedaj, ko svet ponovno vznemirja novi osvajalec, bolj pretkan in bolj surov od dosedanjih, nismo goloroki, ampak, da imamo svojo vojsko, ki je nastala s samim bojem za našo domovino, to je vojska, ki je porojena v najtežjih dneh naše narodne zgodovine, vojsko, ki nas spominja na najplemenitejše žrtve in na najbolj hrabra dejanja našega delovnega rodu.

In časti te vojske so deset in deset tisoči posvetili ne le vse svoje redno delo, ampak so premnoge dragocene ure svojega prostega časa prebili na strelišči, na športnih igriščih, na pohodih, na gasilskih in varnostnih vajah zato, da bi, kadar koli bi to zahtevala domovina, čim dostojneje nosili ime pripadnika naše ljudske vojske, čuvarja mirne graditve socializma v naši deželi, da bi dostojno znali braniti vsako ped naše zemlje, svoje domače ognjišče in naš mali rod.

In plodovi tega dela so poleg zvestih delavskih src vezilo, ki ga daje na ta praznik delavski razred svoji domovini, svoji vojski!

Zakaj uvažamo izvijače in klešče kombinirke

Mariborski železničarji so nas vprašali, zakaj uvažamo izvijače in klešče kombinirke. Dobili smo tole pojasnilo. Ko je zahtevalo plansko gospodarstvo, da se planira tudi vsak najmanjši predmet, je bilo tudi po planu določeno, da bodo v republiki Hrvatski izdelovali predvsem lahko ročno orodje. Na podlagi tega so začeli tam pred tremi leti izdelovati izvijače in klešče kombinirke. Seveda samo določene asortimente. Šele lansko leto so pričeli tudi v tovarni kos in srpov v Tržiču izdelovati izvijače, prav tako le določen asortiment in bodo šele letos asortiment razširili. Izvijače smo morali do sedaj uvažati in jih še uvažamo zato, ker nimamo pri nas še dovolj asortimentov.

Zdaj, ko bo vsaka tovarna izdelovala predmete po ponudbi in povpraševanju, bodo izdelavo izvijačev razširili, če bodo tovarne imele seveda za to dovolj možnosti. Isto velja za proizvodnjo klešč kombinirk, ki smo jih pričeli izdelovati v Sloveniji šele lansko leto, in sicer v industrijski šoli v Lescah. Prav tako tudi le določen asortiment. Verjetno je, da se bo uvoz izvijačev in klešč kombinirk zmanjšal, uvažali pa bomo le tiste vrste, ki jih pri nas ne bomo mogli izdelovati ali pa, če se jih ne bo izplačalo izdelovati.

Po poteh slavne XIV. divizije

Po veliki italijanski ofenzivi leta 1942 je okupator prišel do spoznanja, da ne bo mogel zatreti narodnosvobodilnega gibanja s svojimi stalnimi hajkami na partizanske enote, blokadami in aretacijami po mestih in vaseh. Odločil se je zato za drugi zločinski korak. Organiziral je belo gardo. To je zaupal škofu Rožmanu in generalu Rupniku. Ta dva sta dobila nalogo, da začneta bratomorni boj in klanje med slovenskim narodom. Pri ted gnusnem delu sta dobila dovolj opore v nekaterih protiljudskih duhovnikih in v krogih stare izkoriščevalske buržoazije. Toda tudi ti izrodki slovenskega naroda, ki so se zbrali pod zastavo bele garde, niso mogli zatreti gibanja, ki se je z vsemi silami borilo proti fašističnemu okupatorju in domači buržoaziji.

Majhne partizanske enote, ki so nastajale v letu 1941 po vsej Jugoslaviji, so hitro preraščale v močne vojne edinice, bataljone, urigade in divizije. Ta razvoj narodnoosvobodilne vojske je bil v Sloveniji nekoliko drugačen, kakor v drugih krajih Jugoslavije. Že tako majhno Slovenijo je od vseh začetkov okupator razdelil na tri dele. Največja industrijska središča: Maribor, Celje, Kranj, Jesenice je priključil Nemčiji in že v prvih mesecih začel izseljevati vse, kar je bilo na tem področju naprednega Na domove izseljencev je naseljeval potem Kočevarje in Besarabce, proglasil to ozemlje kot sestavni del nemškega ozemlja in na vsem tem okupiranem področju postavil tudi svoj upravni aparat. Podobna usoda je doletela tudi ozemlje, ki je bilo priključeno k Madžarski in Italiji Prav ta razkošnost in izrazito fašistični upravni aparat, ki so ga okupatorji postavili po vsej Sloveniji, poleg tega pa dejstvo, da so prav skozi Slovenijo tekle važne prometne žile in da je bila zaradi tega budnost okupatorjev še toliko večja, je bil eden izmed glavnih vzrokov, da se je narodnoosvobodilno gibanje v Sloveniji razvijalo pod težjimi okolnostmi in da je to istočasno tudi oviralo razvoj partizanskih enot. Majhne partizanske enote, ki so nastale v Sloveniji v letu 1942, so se že spomladi 1942 razvile v močne partizanske odrede. Tako je kot prvi nastal »Proletarski bataljon Toneta Tomšiča«. Te enote, katere je vodil izkušen in v številnih borbah prekaljen kader, so bile torej temelj za nadaljnji razvoj narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije v Sloveniji.

Velika italijanska ofenziva, v kateri je sodelovalo okrog 100.000 mož italijanske vojske in ki naj bi uničila narodnoosvobodilno gibanje v Sloveniji, ni uspela. Številne slovenske brigade, ki so zrasle v času te ofenzive in še po njej, so živi dokazi za to.

Brž ko se je umaknilo jedro italijanske vojske, so naše brigade začele z razoroževanjem belogardističnih postojank, ki jih je okupator postavil po slovenski zemlji.

Ta ofenziva slovenskih brigad je zato prisilila okupatorja, da je začel manjše posadke bele garde razmeščati v večje vasi in jih tam kar najbolj utrditi, da ne bi izgubili svojih hlapcev in orožja. Posebno dosleden v tem je bil na Notranjskem, kjer je okupator hkrati preseljeval tudi civilno prebivalstvo, jim ropal hrano in živino, njihove domove pa zažigal, da bi tako onemogočil zavetje partizanskim enotam ob bližajoči se zimi. Končni cilj tega početja pa je bil: onemogočiti preskrbo partizanom in pretrgati stik slovenskega ljudstva z narodnoosvobodilno vojsko. Toda tudi to je bil le račun, ki ni prinesel zaželenega uspeha. Ljudstvo, ki je ostalo brez vsega, je čedalje bolj iskala zaščite pri partizanskih enotah. S postavljanjem belogardističnih postojank je okupator uspel le tam, kjer je našel pomagače, ki so slepo izvrševali povelja protiljudske duhovščine. Toda tudi tu ni zaupal njim, ampak je postavljal za poveljnike svoje ljudi. Razvoj dogodkov pa je pokazal, da se tudi takšne postojanke niso mogle upirati slovenskim brigadam, saj so jih naše edinice postopoma uničile, kot se je to zgodilo s postojankami v Pleterjih, Ajdovcu, Hrastu, Runarski itd.

Spomladanske ofenzive slovenskih brigad so prinesle nove izkušnje. Obstoječe vojaške formacije, čeprav so bile močne in so se uspešno borile proti okupatorju, so bile marsikdaj prešibke za večje operacije, ker je sovražnik nastopal z enotami, sestavljenimi iz več garnizij. Zato je bilo treba misliti na višjo obliko vojaških enot, ki bi bile sposobne za samostojne operacije večjega obsega — to so divizije in korpusi. To potrebo je narekoval v tem obdobju tudi mednarodni vojaški in politični razvoj ter perspektiva notranje političnega in vojaškega razvoja. Pobudo za to so dajale dobre izkušnje iz Hrvatske in Bosne, ker so take enote že obstajale. Glavni štab Slovenije je zato 16. junija 1943 ustanovil I. in II. slovensko divizijo. Vrhovni štab je ti dve diviziji pozneje preimenoval v XIV. in XV. divizijo narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije. V XIV. diviziji so bile združene brigade: »Toneta Tomšiča«, »Ljube Šercerja«, »Ivana Gradnika«, kasneje pa se jim je pridružila še VII. brigada »Franceta Prešerna«. Za komandanta te divizije je bil postavljen narodni heroj podpolkovnik Mirko Bračič, za komisarja pa Jože Brilej-Belko. Brigade pa so vodili: komandant narodni heroj polkovnik Stane Semič-Daki in komisar podpolkovnik Stane Dobovičnik-Krt, drugo brigado je vodil Vasja Ižanc in komisar podpolkovnik Janko Rudolf, tretjo pa komandant Danilo Šerovič in polkovnik Franc Tavčar-Rok.

XIV. divizija se je kakor vse ostale enote NOV v Sloveniji borila pod zelo težkimi okoliščinami. Vse količkaj važne kraje, poti in prehode, je okupator zasedel in jih stalno nadzoroval s svojimi edinicami. Tako je imel okupator na slovenskem področju takozvane »Ljubljanske pokrajine« razmeščene kar tri divizije »Isonzo«, »Cacciatore delle Alpi« in »Lombardia«, ki so pripadale XI. armadnemu korpusu »Ragruppamenti XXI. Aprile« ter »Guardia alla Frontiera«. Z njimi je sodelovalo še okrog 5000 belogardistov, tako da je samo na tem področju bilo zbranih okrog 70.000 fašističnih vojakov. Če k temu prištejemo še tudi Primorsko, kjer je imel okupator prav toliko svojih vojaških edinic, se je torej na področju, na katerem je nastopala XIV. divizija, nahajalo okrog 145.000 mož sovražnikove vojske. Čeprav je okupator čutil, da njegov konec ni več daleč, v svoji mržnji do slovenskega ljudstva kljub temu ni popuščal. Še huje je divjal in počenjal nasilje proti vsem, ki so kakor koli sodelovali z borci narodnoosvobodilne vojske Novonastale divizije so se morale zato, če so hotele obvladati položaj, spoprijeti s sovražnikom in ga uničiti, čeprav se je skrival in branil v utrjenih postojankah in za betonskimi bunkerji.

25. julija 1943 je XIV. divizija že sodelovala pri napadu na utrjeno postojanko Žužemberk. Naloga XIV. divizije pri tem napadu je bila, da zaščiti XV. divizijo pri uničevanju te postojanke v izmeri Novo mesto—Trebnje in Stična. Ta naloga ni bila lahka, še prav posebno zato, ker so bile v vseh teh mestih močne postojanke belogardistov in italijanskih vojakov. XIV. diviziji je uspelo, da je dva dni uspešno zadrževala sovražnika, ki je prodiral iz vseh treh smeri, pri čemer so ga podpirali tanki, artilerija in letalci. Posebno hude borbe je imela »Šercerjeva« brigada pri vasi Dobrnič, kjer je uspešno odbila več močnih tankovskih napadov, uničila oklopni avto, zaplenila top, dva težka mitraljeza in večje količine municije. Na Trebanjskem vrhu pa je učinkovito odbijala zaporedne juriše pijanih fašistov in belogardistov. Čeprav so bile sovražnikove enote številčno desetkrat močnejše, v svojem prodoru vendarle niso uspele.

Kmalu po tem napadu se je XIV. divizija spoprijela v težkih borbah z belogardističnim gnezdom v vasi Šumberk. S silnim topovskim in minometalskim ognjem ter bombardiranjem iz letal je sovražnik hotel uničiti utrjeno divizijo. Po tem spopadu je XIV. divizija krenila na svoje novo operativno področje — na Notranjsko Že takoj prve dni je Šercerjeva brigada naletela na močno utrjenega sovražnika v takozvani »beli republiki« pri Sv Treh kraljih zapadno od Vrhnike. Kljub temu, da je sovražnik razpolagal z večjim številom topov in metalcev min, si je brigada pri belem dnevu prebila preko močno zavarovane proge Vrhnika—Postojna.

Takoj za tem sta Tomšičeva in Šercerjeva brigada očistili ostanke belih v vaseh: Sabočevo, Zgornja Brezovica in Ničevec ter

Štab XIV. divizije (od leve proti desni tovariši: Klajnšek, Avbelj, Dobovišek)

Iz življenja in dela naših organizacij

KDAJ JE POGODBENI VOZNIK V NORMALNEM DELOVNEM RAZMERJU IN KDAJ JE UPRAVIČEN, DA JE ZAVAROVAN

Vprašanje ali obstoji pri pogodbenih voznikih lesa pravica in obveznost socialnega zavarovanja, se mora reševati konkretno od primera do primera po ugotovitvah — ali je voznik v delovnem razmerju ali ne.

Delovno razmerje je podano, če so izpolnjeni naslednji pogoji:

a) Delovna obveznost mora trajati vsaj tri mesece nepretrgoma (to je normalno trajanje delovne pogodbe za določen čas po uredbi o ustalitvi delovne sile).

b) Storitev voznika mora biti osebna, ne pa potom vsakega družinskega člana ali tretje osebe.

c) Delo se mora opravljati v rednem delovnem času (8-urni delovnik) ali pa mora storitev obsegati v določenem časovnem obdobju normirani učinek.

Socialno zavarovanje se torej priznava le tistemu vozniku, ki sklene delovno pogodbo vsaj za tri mesece, ki opravlja vožnjo osebno in ki prevozi v posameznem mesecu količino lesa, ki ustreza 208 uram rednega delovnega časa (če ravno dela v mesecu manj kot rednih 26 delovnih dni ali celo manj kot 18 delovnih dni). Zahteva pa se, da mora tak voznik skleniti **o tem pismeno pogodbo, s katero se istočasno uvrsti v ustrezno skupino del z določeno plačo (po času ali učinku) po predpisih o plačah gozdnih ali transportnih delavcev.** Ta plača je osnova za dajatve socialnega zavarovanja, od nje morajo podjetja odvajati tudi I. in II. razliko pri plačah. Od presežka — to je od razlike med plačo po uredbi in višino predpisane državne tarife za prevozne storitve z zapreženimi vozili in uprežno živino plačuje voznik dohodnino. Ta presežek se seveda v osnovo za dajatve socialnega zavarovanja ne ušteva.

Če manjka eden od zgoraj navedenih pogojev, voznik ni v delovnem razmerju in zato ne more biti socialno zavarovan. Za take voznike (v delovnem razmerju) se priporoča zavarovanje za primer poškodbe ali smrtne nesreče pri DOZ.

To navodilo je izdala Republiška uprava za socialno zavarovanje štev. 12-1951. Mnenja smo, da pogodbenim voznikom, ki izpolnjujejo vse gornje pogoje, pripadajo tudi vse ostale pravice in dolžnosti v okviru predpisov, ki izvirajo iz delovnega razmerja.

ALI JE TO MOGOČE?

Jože Marinko, rudar v Zabukovici in član izvršnega odbora sindikalne podružnice se je pred časom poškodoval pri delu. Ker ni imel časa, oziroma možnosti, da bi dvignil potreben bolniški list, je odšel brez tega k zdravniku dr. Ločniškarju v Žalcu. Zdravnik ga ni hotel sprejeti in ga je odslovil, ne da bi mu nudil prvo pomoč, čeprav je imel tovariš zlomljeno roko. Na seji izvršnega odbora podružnice, so ostro grajali tako brezvestno zadržanje omenjenega zdravnika. Ali je to mogoče, da zdravnik odslovi ponesrečenca ne da bi mu nudil potrebno pomoč?

V LITOSTROJU SO ŠE USTANOVILI BLAGAJNO VZAJEMNE POMOČI

Poročali smo še, da so se v Litostroju pripravljali na ustanovni občni zbor blagajne vzajemne pomoči. Te dni so blagajno vzajemne pomoči ustanovili. Delavci bodo v njej lahko dobili kratkoročno in dolgotrajno posojilo, če bodo potrebovali denar za ozimnico, drva, v primeru bolezni ali smrti.

ZANIMA NAS, KAJ DELA NADZORNI ODBOR V TOVARNI »FRANC LESKOŠEK«

Na zadnji izredni seji izvršnega odbora sindikalne podružnice Franc Leskošek v Mariboru so med drugim pretresali tudi finančno poslovanje. Na eni od zadnjih sej upravnega odbora sindikalne podružnice so izvolili komisijo, ki naj bi pregledala poslovanje sindikalne blagajne in ugotovila, kako je sindikalna podružnica izpolnjevala za letošnje leto svoj proračun. Komisija je svoje delo res opravila, gotovino v blagajni porazdelila na posamezne pozicije in svoje ugotovitve obrazložila izvršnemu odboru podružnice. Pri vsem tem pa nas zanima, kaj je delal v podružnici nadzorni odbor skozi vse leto, če so ob zaključku leta izvoliti še posebno komisijo.

IGRALSKA DRUŽINA LITOSTROJA JE OBISKALA ZADRUŽNIKE

Prejšnjo nedeljo je obiskala igralska družina Litostroja zadružnike v Zadobravi in v Zalogu pri Ljubljani. Zadružniki so se igralcem zahvalili za obisk in si še želijo takšnih gostovanj. Igralska družina je priredila letos šest predstav. Prihodnjo nedeljo bodo igralci odšli na gostovanje v jeseniško mestno gledališče.

Mar zanje ne veljajo iste dolžnosti

Prejšnji teden je bil na Krajevnem sindikalnem svetu v Slov. Bistrici sestanek sindikalnih odbornikov iz Bistrice in okolice. Na sestanku so se pogovorili predvsem o pripravah za občne zbore ter o nekaterih tekočih stvareh. Iz podružnic seveda niso prišli na sestanek prav vsi odborniki, najmanj pa je prišlo iz podružnice tovarne »Impol«. To pa moramo malo pograjati. V »Impolu« je namreč okrog 100 sindikalnih odbornikov, med njimi nekaj celo članov krajevnega sindikalnega sveta. Od vseh teh je prišel na sestanek samo predsednik sveta. Kje so bili ostali, tega ni vedel nihče povedati, ker se tudi oprostili niso. Člani podružnice bodo svoje odbornike gotovo povpraševali, kako to, da ne gredo na sejo, ki jo skliče sindikalni svet.

POSNEMANJA VREDEN PRIMER

Vasič Matija, poslovodja v tovornem oddelku IV., železniške delavnice v Mariboru je v enem dnevu samo v tem oddelku pridobil za Delavsko enotnost 45 novih naročnikov, v celotnem oddelku pa je v enem dnevu zvišal število naročnikov od 28 na 135.

TEČAJ ZA STROKOVNO IZOBRAZBO ČLANOV

Sindikalna podružnica »Elektro« v Mariboru je za politično in strokovno izobrazbo svojega članstva priredila poleg seminarja o sodobnih gospodarskih vprašanjih tudi tečaj za stikalničarje in rajonske monterje. Poleg teoretičnih predavanj so imeli tudi praktične vaje na posameznih električnih napravah in strojih. Tečaja se je udeleževalo po 12 tovarišev skozi vso dobo trajanja v mesecih septembru, oktobru in novembru.

DELAVNIH ODBORNIKOV SI ŽELE V ODBORU

Na članskem sestanku sindikalne podružnice avtoprevozništva v Ptuju so se pogovorili o predpripravah za volitve novega odbora. V tej podružnici imajo pri sindikalnem delu menda vedno smolo ali pa izvolijo v izvršni odbor nedelavne ljudi. Lani je bil med drugimi predsednik nedelaven. Letos pa so dokaj delovni predsednik, blagajnik in tajnik podružnice, toda ostali odborniki niso dovolj skrbni. Res dobro bodo morali pomisliti, koga bodo v naprej izvolili v nov odbor.

PLAN LETNIH DOPUSTOV BODO SESTAVILI

V hidrocentrali Dravograd se že pripravljajo na to, kako bodo prihodnje leto izkoristili letne dopuste. Izvršni odbor sindikalne podružnice je predlagal, da naj vsak skupinovodja zbere podatke o dopustih in jih predloži sindikalni podružnici. Uprava podjetja in sindikalna podružnica bosta izdelala plan letnih dopustov tako, da ne bi bila planska dela zaradi dopusta v zaostanku.

Kdo je v »Utensiliji« kriv za slabo plačevanje članarine?

Izvršni odbor sindikalne podružnice tovarne Utensilija v Ljubljani je 27. novembra in 3. decembra razpravljal o slabem plačevanju članarine. V tovarni namreč le 60% članov redno vsak mesec plačuje članarino. Vzrok za takšno stanje sta dve stvari: Kriv je sam izvršni odbor, ker ne vodi dovolj kontrole, krivi pa so tudi poverjeniki skupin. Izvršni odbor je ugotovil, da si je poverjenik skupine Turšič prisvojil dvomesečno članarino svoje grupe in jo uporabil za svoje privatne zadeve. Podružnica je Turšiču postavila rok, da mora denar vrniti do 3. decembra. Ta pa se za to ni zmenil. Namesto da bi izvršni odbor podružnice izkoriščevalca predal javnemu tožilcu, pa je ta primer poneverbe denarja obravnaval le ljudski tožilec v tovarni. Razen Turšiča pa imajo še druge slabe poverjenike, ki tudi niso vestni pri izpolnjevanju svojih sindikalnih dolžnosti. Poverjenik Bitenc na primer že dva meseca ni pobral članarine.

O NEKATERIH PROBLEMIH DELAVSKE MLADINE IN UČENCEV V GOSPODARSTVU

RAZMIŠLJANJE OB PLENARNI SEJI CENTRALNEGA KOMITEJA LJUDSKE MLADINE SLOVENIJE

Centralni komite Ljudske mladine Slovenije je posvetil svojo 15. plenarno sejo, ki je bila preteklo nedeljo in ponedeljek v Ljubljani (prisotni pa so bili tudi sekretarji mladinskih komitejev iz večjih tovarn) razpravi **»o nekaterih problemih delavske mladine in učencev v gospodarstvu«.** Sama razprava je pokazala, da se naša mladinska vodstva zavedajo, kako velikega splošno družbenega pomena je za našo deželo to, kako nam dozoreva in se razvija naš mladi rod, predvsem delavski naraščaj. Za sejo so skrbno zbrali najvažnejše stvari, ki jih srečamo v življenju delavskega naraščaja ter res zrelo in pametno razmotrili načeta vprašanja.

Mi sicer tokrat ne bomo mogli kaj več pokramljati o tistih stvareh, ki so jih naši mladi delavci obravnavali, ampak si bomo povedali le nekaj misli ob njihovih razpravah, ki so potekale predvsem v dveh smereh: Prvič o tem, kako dozorevajo mladinske organizacije, kot družbene organizacije, da sproti rastejo z našim družbenim razvojem in drugo, kako sploh raste naš delavski naraščaj. Seveda to drugo vprašanje daleč presega mladinske organizacije, to je vprašanje, ki se prične v družini, v šoli, ki jo obiskuje naš mladi rod, v tovarni, v delavskih sindikatih in sploh v celotnem družbenem življenju. Vendar pa je res, da je prav mladinska organizacija tista, ki se v gospodarskih podjetjih lahko vsa posveti le tem vprašanjem.

Ko sem prisostvoval iskreni in preudarni razpravi mladih delavcev, sem se nehote spomnil »nepristranskega reporterja« iz ljubljanskega radia. V času neposredno pred plenarno sejo mladinskega vodstva, je 9. decembra zvečer po ljubljanskem radiu neki »nepristranski reporter« povedal svojo sodbo o delavski mladini in njenih organizacijah v članku »Nekaj problemov delavske mladine«. Kdo bi si mogel misliti, da se nekdo, kdor samo trenutek preživi s to našo mladino, ne bi mogel za njo navdušiti z vsem srcem? In vendar je tako, da je o delavski mladini povedal sodbo o njenih organizacijah neki »nepristranski reporter«. Ko sem malo pobrskal po spominu, sem se spomnil, s kakšno neverjetno hladnostjo je smešil oni »nepristranski članka« lik mladinca - organizatorja. Za tega reporterja je pač vsako navduševanje mladih ljudi za plemenita dela »frazarjenje«, ki ni našlo poti do mladih src in ki ni v skladu z demokratičnimi načeli. V navduševanju mladincev za delovne podvige, vidi ta »nepristranski reporter« tudi izvor vseh tegob, ki še prepletajo tu pa tam življenje mladega rodu in niti ne glede na to, ali so te tegobe zgolj izpadi mladostnega zorenja, ali vpliv temne preteklosti. Vse brez izjeme je naprtil »nezrelemu« mladincu - organizatorju. Sedaj pa so nastopila nova vremena, ki bodo z vsem starim pomedla.

Ali je mogoče tako govoriti, pa tudi če hočete »nepristransko«, o organizacijah naše delavske mladine. Naš delavski naraščaj ima v svojih lastnih vrstah nemalo plemenitih vzornikov — zvestih rodoljubov in zrelih delavcev, ki so kljub svojim letom in še razmeroma skromnim življenjskim izkušnjam šli smelo v korak z vsemi revolucionarnimi dogodki v deželi in se pokazali vedno kot možje na mestu, kot pravi zreli delavci. S tem so ti mladi ljudje, ki jih življenje ni pestovalo, ampak jih je učila njihova organizacija trdega bojevanja, pokazali svoje vzorne delavske vrline. V najtežjih trenutkih za naš narodni obstoj in gospodarski napredek je mladinska organizacija učila svoje člane umirati za napredne človeške smotre in jih učila premagovati nadčloveške delovne napore. In plodovi tega so vendar to, kar mi danes uživamo.

V teh bojih si je naš mladi rod izoblikoval plemenite družbene vrline in dolžnost mladinske organizacije je danes pravzaprav ta, da neguje in plemeniti te vrline. Torej bistvo revolucionarnega delovanja mladinske organizacije se v ničemer ne spremeni: ona slej ko prej vzpodbuja mladince k temu, da v življenjskem boju za bodočnost naše domovine in vseh nas postajajo pravi, zavedni in neumorni delavci. Čim doslednejši in plodnejši je ta boj, tem svetlejši je lik našega delavca.

Seveda pa pri tem ne gre podcenjevati načinov, ki v posameznih družbenih prilikah odgovarjajo določeni družbeni vlogi mladinske organizacije. V teh načinih dela mora organizacija stremeti, da je čim svobodnejša, čim plemenitejša. Toda pri vsem tem mora zasledovati vedno svoj smoter: lik dobrega delavca. To se torej pravi, da naše družbene preobrazbe ne prinašajo nobenih bistveno novih družbenih vrednot, temveč zahtevajo samo še poplemenitenje in skrbno negovanje obstoječih. In prav tega, se mi zdi, ni doumel »nepristranski reporter«. Zakaj zdi se mi, da misli, da smo ga vsi skupaj »do včeraj« lomili, sedaj pa, ko smo se »spametovali«, bomo pa začeli vse po novem. In med temi stvarmi naj bi se odpovedali navduševanju mladine za smele revolucionarne podvige! Nikdar, ker so revolucionarna dejanja edini pogoj zato, da nam materialno bogastvo omogoči osvoboditi se vseh tistih tegob, s katerimi se z vsem srcem in silami bojujemo, da bi jih čimbolj omilili. In največja vrednota in največja svoboščina, ki jo delovni človek mora imeti, je prav ta, da on sam s svojim delom odloča o bodočnosti samega sebe in svojega rodu. V tem smislu pa so se družbene prilike razmahnile in v tem smislu je potrebno, da mladinske organizacije še izpopolnijo svoje delovanje.

Sindikalno gibanje v domovini in po svetu

V ZDA JE OKROG 20 MILIJONOV NEORGANIZIRANIH DELAVCEV

Nedavno je bila zaključena skupščina zvez Kongresa industrijskih organizacij (to je ene izmed dveh glavnih sindikalnih organizacij delavstva v ZDA). Ob tej priliki je bil ponovno izvoljen dosedanji predsednik Philip Marray, ki je istočasno tudi predsednik sindikata delavcev jeklarske stroke. Ob volitvah za predsednika Marray sploh ni imel nasprotnega kandidata in je bil soglasno izvoljen.

Po izvolitvi za predsednika je Murray izjavil, da je v Ameriki še okrog 20 milijonov delavcev, ki niso organizirani v sindikatih. Ob tej priliki pa je dejal, da bo Kongres industrijskih organizacij pokrenil veliko kampanjo v nastopnem letu, da bi ti delavci postali člani strokovnih organizacij, ki so članice CIO.

BREZPOSELNOST V ANGLO-AMERIŠKI CONI TRŽAŠKEGA OZEMLJA

V angloameriški coni tržaškega ozemlja je bilo v mesecu avgustu zabeleženih okrog 18.300 brezposelnih.

FRANCOSKI RUDARJI SPET STAVKAJO

V ponedeljek 10. decembra je v rudarskem revirju Ferbachu v Franciji pričelo stavkati 10.000 rudarjev, ki zahtevajo zvišanje mezd. Kakor je bilo pričakovati se je stavka razširila tudi na druge revirje. V rudarskem bazenu »Petit Rosel« je zapustilo delo nad 80% rudarjev, v revirju Saar in Moselle je prenehalo z delom več kot 10.000 rudarjev. Jaške, kjer delajo tisti rudarji, ki ne stavkajo, je po naročilu vlade zasedla policija. Med sindikalnimi zastopniki in upravami rudnika se vrše pogajanja, ki pa so bila dozdaj brezuspešna.

NOBELOVO NAGRADO ZA MIR JE PREJEL VODJA SINDIKALNE ORGANIZACIJE V FRANCIJI

Vodja francoske sindikalne organizacije »Forces Ouvrieres« Leon Jouhaux je v Oslu (Norveška) prejel letošnjo Nobelovo nagrado za mir. Ob priliki prejema nagrade je Jouhaux imel krajši govor, v katerem je poudaril pomen delavskega gibanja v svetu za utrditev miru.

V INDIJI ODPRAVLJAJO SUŽENJSKO DELO OTROK

Številne plemiške in veleposestniške družine v Indiji izkoriščajo okrog milijon sužnjev, med katerimi je nad 25% otrok kljub temu, da je prva indijska ustava leta 1947 odpravila suženjsko delo otrok. Največ otrok sužnjev je v državi Haiderabad (30.000). V tej državi je stopil v veljavo zakon o prepovedi suženjskega dela za otroke.

KOLIKO LJUDI NE DELA V ZDA

V Združenih državah Amerike je bilo 10. novembra letos 212.000 ljudi več brez dela kakor v mesecu oktobru. Po poročilu statističnega urada ZDA je bilo 10. novembra v ZDA 1,828.000 brezposelnih.

nato pripravile več napadov na progo. Tomšičeva brigada je tako ob nekem napadu uničila cel transport vojaškega materiala, ki je bil namenjen za neko nemško divizijo.

22. avgusta je divizija poskušala z napadom na Pijavo gorico, vendar napad zaradi močne sovražne intervencije ni uspel. Pri umiku iz Pijave gorice pa je divizija porušila vse cestne objekte, katerih se je poslževal okupator.

Vse te akcije slovenske divizije so prisilile sovražnika, da se je odločil za očiščenje področja v neposredni bližini Ljubljane in obdržal glavno prometno žilo Ljubljana—Trst pod svojo kontrolo. S tem namenom je sovražnik za napad na divizijo, ki se je takrat nahajala na področju Golo—Krvava peč—Mačkovec, zbral večje sile. Osnovna sila sovražnikove grupacije, je bila italijanska divizija »Cacciatore della Alpi«, kateri so bili priključeni tudi belogardisti ter nekaj četniških in nemških enot. Prvi napad sovražnika iz iške smeri, je bil pri Golem popolnoma odbit. Nekaj dni kasneje je sovražnik napad ponovil iz več smeri. Pripravil je tudi nekakšno obkolitev s tem, da je zasedel vse prehode iz Mokrca, ker je hotel na ta način divizijo onemogočiti v njenem manevriranju in jo prisiliti, da bi se v frontalni bitki spoprijela z njim. Do najhujših bojev je prišlo okrog vasi Krvava peč, kjer so položaji večkrat menjali gospodarja. Po dvodnevnih težkih borbah je divizija onesposobila 200 sovražnih vojakov in se po spretno izvršenem manevru umaknila proti Travni gori.

Proti koncu avgusta 1943 so se pojavile v Sloveniji še enote četnikov, ki so imele nalogo, da bi mobilizirale vse za borbo sposobno prebivalstvo in ustanovile takozvano »kraljevo vojsko v Jugoslaviji«. XIV. divizija je dobila nalogo, da uniči in za vsako ceno, še preden bi prišlo do ustanavljanja teh enot »kraljeve vojske«, onemogoči ta poskus. Prvi napad na te enote je izvršila »Tomšičeva« brigada pri Ortneku, ki pa ni uspela, ker so jih branili Italijani in belogardisti. Takoj za tem je krenila za njimi še Šercerjeva brigada ter jih v noči od 5. na 6. septembra obkolila v vasi Grčarice. Ta vas je bila močno utrjena in so jo nekaj dni poprej izpraznili Italijani. Še predno pa so bili obkoljeni, so jim Italijani privlekli večje količine orožja in hrane. Orožje je bilo verjetno namenjeno za nove mobilizirance. Naloga brigade zato ni bila lahka, posebno še, ko je imela opraviti z zagrizenim in dobro oboroženim sovražnikom; med njimi je bilo tudi 60 oficirjev bivše jugoslovanske vojske. Poleg tega se je sovražnik utrdil za močnimi, z žico prepletenimi zidovi, pri čemer je še z gotovostjo tudi računal na pomoč iz Kočevja in Ribnice. Brigada se je ogorčeno borila za vsako hišo, za vsako ograjo, za vsako ped zemlje. Poleg tega se je morala zavarovati tudi iz smeri Kočevska reka, od koder je po poročilih prihajalo okrog 1000 četnikov iz Delnic, ter iz smeri Ribnice, kjer je to smer varovala VII. brigada, ki je komaj nekaj dni poprej prišla v njen sestav. Končni izid borbe so rešili topovi italijanske divizije »Macerato«, katere je zaplenila Tomšičeva brigada. 9. septembra ob 15. uri je bilo končno uničeno to četniško gnezdo, poleg velikega plena pa je bilo ujetih tudi 120 četnikov.

Kapitulacijo Italije je divizija dočakala na liniji Kočevje—Ribnica, kjer jo je čakala težka naloga. Tomšičeva in VII. brigada so naletele na močan odpor italijanske divizije »Macerato«, ki se je hotela vrniti v Italijo z vsem orožjem. Sovražnik, ki je imel precejšnje število minometov, topov, tankov in oklopnih avtomobilov, ni hotel ničesar slišati o predaji orožja. Začel se je celo mrzlično ukopavati za obrambo. Šele napad Tomšičeve brigade ga je streznil, ko mu je ta v odločnem naskoku zaplenila artilerijo, ter namerila topovske cevi proti bivšim lastnikom. Enega od zaplenjenih topov je Tomšičeva brigada seveda takoj poslala Šercerjevi, da bi z njim uničila postojanko v Grčarici. Po uničenju Grčaric se je Šercerjeva brigada pridružila ostalim brigadam, ki so prizadejale italijanski diviziji »Macerato« resne izgube in jo končno prisilile k predaji. Končno je divizija z odločnimi napadi na Ribnico prisilila 52. polk k predaji in hkrati razorožila tudi postojanko v Kočevju. Po uničenju teh postojank je divizija usmerila svoje akcije proti Ljubljani, razorožila posadke v Velikih Laščah in Dobrempolju nato pa delno uničila, delno pa zajela še ostanek belogardistov v Turjaškem gradu.

Tomšičeva in Gradnikova brigada sta prodrli do Rakeka in med potjo očistili Begunje in Cerknico. Šercerjeva brigada se je po razirano brigado ter potem zasledovala bežeče ostanke italijanske armade in belogardiste po Notranjskem, uničila postojanke v Loškem potoku, Blokah in Novi vasi ter prodrla preko bivše jugoslovansko italijanske meje do Ilirske Bistrice in jo zavzela. V borbah od 6. do 22. septembra je XIV. divizija uničila in razorožila nad 15.000 italijanskih vojakov ter okrog 1400 belogardistov ter zaplenila veliko količino pušk, strojnic, tankov in avtomobilov.

Po očiščenju Notranjske sta Gradnikova in Prešernova brigada odšle iz sestava XIV. divizije. V njen sestav se je vključila XIII. Loška brigada, ki se je preimenovala v brigado »Mirka Bračiča«. To brigado sta vodila komandant podpolkovnik France Bobnar-Godžo in polkovnik Drago Benčič-Brkin. Poleg tega se je diviziji pridružila tudi »Rabska brigada«, ki so jo sestavljali interniranci iz Raba. Zaradi prevelike izčrpanosti teh internirancev pa je bil del te brigade razpuščen, drugi del pa priključen drugim enotam.

Sredi septembra je divizija z večjim delom svojih sil neprestano napadala progo Vrhnika—Postojna. Med večjimi uspešnimi akcijami je bilo poleg velikega Štampetovega mostu porušenih tudi večje število betonskih bunkerjev Šercerjeva brigada pa se je ogorčeno borila tudi z nemškimi enotami okoli Ilirske Bistrice, do katere so si za vsako ceno hoteli zagotoviti neoviran promet po cesti Reka—Št. Peter. Na tem področju so v borbo na obeh straneh posegali tako tanki, kot tudi topovi. Brigada je prodrla v Brkine, kjer je z novoustanovljenimi Brkinskimi brigadami očistila Brkine in Slovensko Istro do Trsta. Ko so močnejše nemške enote pritisnile iz Trsta, se je vrnila na področje Mašuna. Tu se je zaradi začete VI. nemške ofenzive spremenila spet v pehotno brigado, tanke in topove pa je zakopala.

V tej nemški ofenzivi se je divizija v maneverski borbi borila s številčno močnejšimi sovražnikovimi enotami. Šercerjeva brigada je pod zelo težkimi okolnostmi (brez hrane in v visokem snegu) z neprestanimi napadi zadrževala del 70. nemške divizije, ki je prodirala iz Delnic preko Gerova. Hkrati pa sta Tomšičeva in XIII. brigada zadajali težke udarce tudi 44. nemški diviziji, ki je prodirala iz Ilirske Bistrice in Rakeka.

Najhujšo borbo je imela Tomšičeva brigada v Leskovi dolini, kjer se je morala večkrat prebiti skozi nemške obroče, vtem ko je XIII. brigada z uspešno izvedenim manevrom prekoračila progo in napadla sovražnika v hrbet. Štab XIV. divizije je imel pred ofenzivo dva cilja: povzročiti sovražniku čimvečje izgube, sebi pa ohraniti čim več žive sile in udarno moč divizije. Da ji je to v celoti uspelo, je dokaz v tem, da je divizija takoj po odhodu glavne nemške sile prešla v ofenzivo in z delom svojih sil upadala v hrbet nemški ofenzivi, ki je bila tedaj v Liki in Kordunu.

XIV. divizija, zbrana v Loški dolini, je začela ofenzivo proti novo postavljenim postojankam Rupnikovih domobrancev, ki so se v času nemške ofenzive pojavile v Grahovem, Velikih Laščah in Kočevju.

Vnoči od 23. novembra je Tomšičeva brigada pod poveljstvom narodnega heroja Dakija v hitrem naskoku uničila 90 mož, ki so se zadrževali v močni domobranski postojanki v Grahovem. Nato je divizija prenesla svoje delovanje na važno prometno žilo Ljubljana—Kočevje, kjer je v noči od 2. na 3. december 1943 uničila postojanko v Velikih Laščah, kjer je prejelo plačilo za svoje zločine več kot 100 Rupnikovih izdajalcev. Po odbitem nemškem posredovanju okrog Lašč. je divizija 11. decembra napadla garnizijo v Kočevju, kjer se je nahajala močna skupina domobrancev, na čelu z Vukom Rupnikom in tretji bataljon XIV. »Polizeiregimenta«, torej okrog 800 vojakov, ki so imeli tudi nekaj topov in minometov. Tri dni je trajala tu ogorčena bitka. Borba se je razvijala za vsako ped zemlje in po dvodnevni bitki je divizija z neposrednim ognjem iz težkih topov osvojila vse mesto, razen Starega gradu, katerega zidove niso mogli prebiti niti 105 mm topovi. Tretji dan, ko je Šercerjeva brigada minirala grad in zavzela pritličje ter ga skušala zažgati, pa je sovražnik dobil okrepitev. Na pomoč mu je prihitel nov polk s pridodanimi tanki in topovi ter tako prebil zaščito in udri v Kočevje.

Čeprav je divizija v težkih borbah pretrpela težke izgube, njena borbena morala vendar ni bila niti najmanj omajana. Vodilni kader pa je pridobil bogate izkušnje v borbi z Nemci, katerih poprej ni imel.

XIV. divizija na pohodu preko Hrvatske

Kulturni zapiski

Našim otrokom je za Novoletno jelko pripravil Triglav film nov celovečerni umetniški mladinski film »Kekec«. Scenarij za film sta napisala Jože Gale in Fran Milčinski po pripovedkah slovenskega pisatelja Josipa Vandota, ki jih je zbral pod naslovom »Kekec«. Za film vlada med otroki velika nestrpnost, pa tudi odrasli ga želijo čimprej videti.

* * *

Šole v Beli krajini so dobile kinoaparaturo za ozke filme, s katero bodo predvajali šolskim otrokom poučne filme z nazornim prikazovanjem življenja v tovarnah in prirodoznanstvene filme o življenju živali. Pobudo za prikazovanje takih poučnih filmov je dal svet za kulturo in prosveto pri okrajnem ljudskem odboru v Črnomlju.

* * *

V Argentini so jugoslovanski izseljenci izdali revijo »Naša stvarnost«, ki je posvečena prazniku naše republike 29. novembru. Revija obsega članke o gospodarskem in političnem življenju v Jugoslaviji, deklaracijo jugoslovanskih izseljencev ob 29. novembru ter je tudi opremljena z lepimi slikami iz Jugoslavije.

* * *

Založba »Mednarodni problem« v Beogradu bo v kratkem izdala knjigo razprav in člankov sovjetskih državnikov in raznih strokovnjakov o Jugoslaviji in jugoslovanskih narodih, ki so bili objavljeni v Sovjetski zvezi pred resolucijo Informbiroja. Knjiga bo razkrila razliko v mišljenju sovjetskega državnega vodstva o naši državi in nakane, ki so jih imeli sovjetski državniki takrat, ko so se izdajali za prijatelje jugoslovanskih narodv.

* * *

Pretekli teden so v Novem Sadu proslavili 90. obletnico ustanovitve Srbskega narodnega gledališča. Ob priliki te proslave so v Novosadskem muzeju odprli razstavo, ki prikazuje razvoj gledališke umetnosti v Vojvodini od leta 1736 do 1919 to je v času, ko je v Novem Sadu bila prva gledališka predstava pa do podržavljenja srbskega narodnega gledališča. Pri razvoju srbskega gledališča v teh letih je sodelovala predvsem napredna srbska mladina.

* * *

V Bohinjski Bistrici je imelo svoj redni občni zbor delavsko društvo »Tomaž Godec«. Ocena dela društva v preteklem letu je pokazala, da društvo ni bilo tako delavno kot v letu 1950. Dramatska družina, ki je v začetku svojega delovanja pokazala, da se bo razvila v močno družino, je v svojem delu popustila in je v vsej sezoni pripravila le eno igro. Delaven je bil pevski zbor, ki je pri svojih številnih nastopih dosegel pohvalne uspehe.

* * *

Delovni kolektiv »Zlatorog« v Mariboru šteje 170 sindikalnih članov. Od teh poseča 20 do 29 članov redni študijski krožek, ki ga je pripravil sindikalni odbor. Osnovna tema študija na teh krožkih je »Mezda, cena, blago in profit«. Sindikat je prav tako organiziral tudi za člane delavskega sveta seminar, ki je dvakrat na mesec, na katerem člani delavskega sveta študirajo nove gospodarske ukrepe. Mesečno so tudi sindikalni sestanki, na katerih sindikalni odborniki seznanijo člane podružnice z zunanjimi in notranjimi političnimi dogodki.

Ustanovili smo poverjeništva Delavske enotnosti

V MARIBORU v novi Delavski knjižnici,

V CELJU v prostorih uprave Slovenskega poročevalca,

V TRBOVLJAH v prostorih sindikalnega sveta,

V KRANJU v prostorih Delavske knjižnice,

NA JESENICAH v prostoru sindikalnega sveta.

Pri omenjenih poverjeništvih lahko naročate naš list, plačate naročnino, in to v popoldanskem času. Tudi zaostalo naročnino lahko poravnate pri omenjenih poverjeništvih.

Uprava Delavske enotnosti, Ljubljana

ČEVLJARSKI STROJ »SINGER«

DOBRO OHRANJEN, PRODAMO. — OGLED V DOPOLDANSKIH URAH. — SINDIKAT APNENIC RUDNIKA ZAGORJE

Najprimernejša darila

ZA NOVOLETNO JELKO

Vam nudijo vse knjigarne

DRŽAVNE ZALOŽBE SLOVENIJE

Jakac:	GRAFIKA	vez. v platno	360 din
Kos:	MONOGRAFIJA	vez. v „	520 „
	LIKOVNI SVET	vez. v „	945 „
		vez. v polusnje	983 „
Stankovič:	NEČISTA KRI	vez. v platno	165 „
Bihali:	NA SVIDENJE V OKTOBRU	vez. v „	220 „
Verga:	MALAVOGLIEVI	vez. v „	142 „
Puškin:	POVESTI — PISMA	vez. v „	321 „
Pahor:	POT DESETEGA BRATA	vez. v „	240 „
O. Neil:	NIKOLA TESLA	vez. v „	265 „
Balzac:	ŠAGRINOVA KOŽA	vez. v „	215 „
Jurčič:	ZBRANO DELO IV. DEL	vez. v „	285 „
Seliškar:	PESMI	vez. v „	182 „
Gregorčič:	ZBRANO DELO III. DEL	vez. v „	360 „
Trollope:	POD ZVONIKI BARCHESTRA	vez. v „	320 „
Vidmar:	POL STOLETJA OB ŠAHOVNICI	vez. v „	720 „
Kocbek:	STRAH IN POGUM	vez. v „	180 „
Borštnik:	CELESTIN	vez. v „	250 „
Leonov:	JAZBECI	vez. v „	260 „
Mažuranič:	SMRT SMAJL AGE ČENGIĆA	vez. v „	195 „
Trdina:	ZBRANO DELO III. DEL	vez. v „	390 „

Pogleimo dosedanje delo

(Nadaljevanje z 2. strani)

o tem tudi poročal na naslednjem zasedanju, bi marsikaj bilo drugače. Če bi ta ali oni član odbora bil zadolžen da pripravi poročilo o delu upravnega odbora, ki bi ga potem predložili delavskemu svetu v odobritev, bi to povečalo odgovornost pa tudi vestnost in skrbnost pri upravljanju podjetij. Zaradi opuščanja takih preizkušenih načinov pa marsikakšen zdrav in koristen predlog ostane neizvršen. Glavna napaka v tem kolektivu pa je, da je sindikalna organizacija doslej premalo storila za vzgojo članstva. Predstavniki delavskega sveta ne poročajo v oddelkih, kaj je delavski svet sklepal in tako te stvari, ne prodrejo do vsakega delavca. Ker pa to opuščajo, zato ostanejo njihovi sklepi nerešeni že na samem zasedanju. Tudi posebnih konferenc z delavci ne organizirajo. To pa je tudi ena najboli grobih napak in vzrok, da pri reševanju gospodarskih nalog taki kolektivi ostajajo na pol poti.

IZ DOSEDANJIH IZKUŠENJ SE NAUČIMO ZA BODOČE DELO

Izkušnje iz dosedanjega dela delavskih svetov in upravnih odborov so torej bogate in obsežne. Marsikje so se delavski sveti uspešno lotili svojih nalog, marsikje pa se še niso povsem znašli. Prav je zato, če sedaj ko se bomo pripravljali na volitve novih delavskih svetov in upravnih odborov, skrbno pregledamo njihovo delo in iz tega naučimo vse kar je koristno za bodoče delo. Če delavski sveti ponekod še niso čutili tiste odgovornosti, ki bi jo pri svojem delu morali imeti do vsega kolektiva, morajo to doseči v prihodnjem letu. Zakon o gospodarjenju s podjetji to odgovornost organom delavskih svetov tudi izrecno nalaga. Pri tem seveda ne gre toliko za kazensko in materialno odgovornost glede pravilnosti sprejetih sklepov, ampak za odgovornost uspešnega dela podjetja, za kar so delavski sveti odgovorni vsemu kolektivu, upravni odbor kot nekak izvršni organ delavskega sveta pa delavskemu svetu. To mara priti zlasti do izraza sedaj, ko se bomo pripravljali na volitve in ko bo sedanji delavski svet polagal račun svojega dela pred vsem kolektivom. Pri tem ne gre le za formalen svečan akt polaganja obračuna, ampak za jasen in konkreten prikaz, kakšen napredek je podjetje doseglo v celotnem svojem gospodarjenju in kakšne izkušnje smo dobili v novem načinu gospodarjenja. Na podlagi takega prikaza pač ne bo težko kolektivu oceniti delo delavskega sveta in mu dati razrešnico.

V NOVE DELAVSKE SVETE NAJBOLJŠE, NAJBOLJ ZAVEDNE IN NAJBOLJ SPOSOBNE DELAVCE!

In če velja splošno načelo da naj v delavske svete pridejo najboljši in najbolj zavedni delavci, potem mora pri izbiri članov upravnega odbora veljati načelo, da pridejo vanj najbolj sposobni, t. j., takšni, ki se bodo znali razmeroma hitro znajti ob vsakem problemu in s svojimi sklepi zagotoviti nemoteno delo v podjetjih. Člani upravnega odbora morajo imeti vse tiste sposobnosti, kakor jih naj imajo člani delavskega sveta, poleg tega pa morajo biti sposobni tudi za delo v upravnem odboru, ker zahteva to delo še več znanja in iznadljivosti. To bo terjal od njih tudi nov finančni sistem, ko se bodo podjetja še bolj osamosvojila, s čimer bodo delavski sveti in upravni odbori prevzeli nase še večjo odgovornost ne le pred svojim kolektivom, ampak tudi pred vso skupnostjo, kajti bolj kot doslej bodo podjetja morala, če bodo hotela uspevati, dobro in skrbno gospodariti. Prepričani smo, da se naši kolektivi tega predobro zavedajo, zato tudi ne dvomimo, da bodo volitve organov v nove delavske svete in upravne odbore vzbudile v vseh naših delovnih ljudeh tisto zanimanje in sodelovanje, kakor ga ta dogodek tudi zasluži.

Iz raznih krajev nam pišejo

NOVE PROIZVODE BOMO DELALI

Kovači v Zrečah so morali letos tovarno obrniti skoraj na glavo. Začeli so jo preurejevati in preusmeriti za drugačno proizvodnjo. Sindikalna organizacija, delavski svet in upravni odbor so vzbujali delovni kolektiv pri preurejanju tovarne. Večina novih strojev so že montirali, notranjost tovarne so tlakovali z granitnimi kockami, izboljšali pa so tudi delovne pogoje. Do sredi decembra so v tovarni izdelali že 60 vzorcev predmetov, ki jih bo tovarna v bodoče izdelovala. Med njimi so razni ključi, škarje za rezanje pločevine itd. Izdelali so že tudi 4 ključavničarske primože, ki smo jih doslej uvažali. Za nje imajo že okrog 50 ton naročil iz raznih krajev. Ko bo v tovarni dograjen nov plinski generator, in to bo v prvih mesecih prihodnjega leta, bodo lahko začeli s polnim obratovanjem.

ZA ČIMBOLJŠO EKONOMSKO IZOBRAZBO

Sindikalni svet v Mariboru bo v kratkem pričel z dvema seminarjema o sodobnih gospodarskih vprašanjih. Predavali bodo profesorji ekonomskega tehnikuma v Mariboru. Pri obrazložitvi posameznih vprašanj bodo sodelovali sindikalni odborniki, ki so se udeležili seminarja v Dvorski vasi pri Begunjah. Po zaključku teh seminarjev bo s predavanji nadaljevala delavska univerza, ki jo bodo obiskovali sindikalni odborniki in članstvo. Delavska univerza bo stalna oblika šole za gospodarsko vzgojo. V njej se bodo člani sindikatov seznanjali o tekočih dogodkih, ki nastopajo v zvezi z vsemi gospodarskimi ukrepi, zakoni in uredbami.

Po volitvah delavskih svetov pa bo sindikalni svet skupno s prosvetnimi delavci v Mariboru organiziral seminar za vse novoizvoljene predsednike DS in UO, po tem seminarju pa še poseben seminar za člane delavskih svetov.

ALI NE BI LAHKO BOLJE UPORABILI »RDEČEGA KOTIČKA«?

V stavbi, v kateri ima svoje uradne prostore Uprava gozdnega gospodarstva v Št. Petru na Krasu, je tudi tako imenovani »rdeči kotiček«. V tej sobi, ki je opremljena z mizami in klopmi, v njej sta pa tudi dve lepi Lutzovi peči, se največ trikrat na leto sestanejo logarji, ki so zaposleni pri tem gozdnem gospodarstvu. Za te sestanke bi se vendar dalo dobiti prostor v sejni dvorani ljudskega odbora, ta »rdeči kotiček« pa bi lahko koristneje uporabili. Prav tako bi kazalo koristneje uporabiti tudi sobni inventar, ki je sedaj povsem neizkoriščen.

To bi vendar kazalo malo premisliti.

Lilija Bogomil

KOLEKTIV USNJARNE V ŠMARTNEM PRI LITIJI JE IZPOLNIL LETNI PLAN

Delovni kolektiv usnjarne Šmartno pri Litiji je 28. novembra izpolnil letni plan, kar se je dogodilo prvikrat doslej. Zanimive so številke, ki nam kažejo, kako je iz leta v leto naraščala proizvodnja. Leta 1947 so izdelali usnjarji v Šmartnem 9,83 kg usnja na zaposlenega delavca. Leta 1948 so izdelali 11,38 kg, leta 1949 so ga izdelali 12,75 kg, leta 1950 že 15,53 kg, letos pa celo 18,75 kg usnja na enega zaposlenega delavca. Ob tej visoki proizvodnji v letošnjem letu moramo pripomniti, da dela v usnjarni letos 50 delavcev manj kakor 1947. leta.

TEKMOVALI BODO

Sindikalna podružnica »Cinkarne« v Celju je razpisala v počastitev obletnice JA tekmovanje patrol. Proga bo znašala približno 5 km. Vsako patrolo sestavljajo trije tekmovalci. Med tekmovanjem na progi bo moral vsak posamezni tekmovalec izstreliti po štiri izstrelke in sicer tako, da bo posamezni tekmovalec za vsak zadetek dobil 30 sekund odbitka, v obratnem primeru pa 30 sekund pribitka, od časa ki ga bo potreboval za progo. Start patrol bo na dan 22. decembra 1951 ob 9. uri izpred telovadnega društva »Partizan« v Gaberju.

MLINARJI NIMAJO POTREBNEGA TEDENSKEGA POČITKA, VELIKE KOLIČINE IZDELKOV PA SE KOPIČIJO V MLINIH

Sindikalna podružnica podjetja »Mlin« Murska Sobota je poslala Republiškemu odboru sindikata delavcev in nameščencev živilske in tobačne industrije Slovenije dopis, v katerem opozarja na nekatere nepravilnosti, ki so jih opazili mlinarji. V pismu govore o tem, da morajo mlinarji v Prekmurju, po nalogu Glavne uprave za državne nabave LRS, sektor mlinske industrije, delati vse nedelje in praznike. Tako je bilo v mesecu novembru določeno, da lahko mlinarji praznujejo samo 1. novembra in 29. novembra, v mesecu decembru pa bodo imeli prosto samo za božič. Glavna uprava za državne nabave utemeljuje svojo zahtevo po nepretrganem obratovanju s tem, češ da na tržišču primanjkuje mlevskih izdelkov. To je le težko verjeti ob zalogah, ki so že mesece in mesece nakopičene v prekmurskih mlinih. Toda poglejmo, kaj predlaga izvršni odbor podružnice, da bi se organizacija dela izboljšala.

Mimogrede povedano, da morajo delavci, ki nimajo nobenega prostega dneva v tednu, biti tudi v svojem dnevnem prostem času vedno na razpolago pri nakladanju in razkladanju vagonov. Podjetja imajo namreč zaposlenih samo toliko delovnih moči, kolikor jih je potrebno za obratovanje v mlinu. Ker je drugo delovno silo, ki bi bila zaposlena le nekaj ur dnevno ali tedensko v dnevnem ali nočnem času za razkladanje vagonov težko najti, morajo to delo opravljati delavci v mlinskih podjetjih v nadurah sami. Tako delajo delavci že nekaj mesecev sem po 300 in tudi več ur na mesec.

Izvršni odbor podružnice pravi, da bi se lahko nedeljsko in praznično obratovanje brez škode ustavilo. To svoje mišljenje utemeljuje s tem, ker so mlinski obrati v Prekmurju prenapolnjeni z izdelki. V nekaterih obratih imajo nakopičene mlevske izdelke še od meseca maja dalje. Zaradi tega trpi kakovost izdelkov. Mlevski izdelki postanejo kisli, v njih se zarede črvi itd. Ker so mlini prenapolnjeni z mlevskimi izdelki, je tudi otežkočeno redno delo, saj zavzamejo zaloge mnogo prostora. Iz tega, ker čakajo mlini na razdelilnike po pol leta in tudi več, sklepa izvršni odbor podružnice, da na trgu le ne primanjkuje mlevskih izdelkov.

Doslej je bila vsaj navada, da smo prašiče krmili za zakol v jesenskih in zimskih mesecih. Po ogromni količini otrobov, ki ležijo v mlinskih obratih, sodijo, da se je najbrže čas krmljenja za zakol spremenil. V Beltincih n. pr. nosijo delavci otrobe v vrečah iz valjčnega poda na zgornji pod med čistilnike in sejala, ker so jim spodaj v napoto. V vsakem obratu leži po več vagonov otrobov že dolge mesece.

V obratih morajo z delom tudi večkrat prenehati, ker jim primanjkuje vreč. Vreče namreč prepočasi krožijo, kar je po njihovem mišljenju drugi dokaz, da stoje izdelki v trgovski mreži v vrečah in dolgo čakajo na prodajo.

Kakšne so zaloge mlevskih izdelkov, nam bodo pojasnili naslednji podatki. V mlinskem obratu Čentiba stoji 1912 kg 86% ržene moke že od meseca julija. V obratu Dolga vas imajo 3621 kg 86% ržene moke vskladiščene že od meseca marca. Prav tako leži tu 2800 kg sirka. Vse to je seveda vskladiščeno v mlinskem obratu, kar otežkoča redno delo. V mlinskem obratu Beltinci leži 5118 kg pšeničnega zdroba že od meseca maja letos. Prav te dni pa je sanitarna inspekcija poslala podjetju odločbo, da zdrob ni več primeren za ljudsko prehrano. Mar ni škoda, da nam tolika količina pšeničnega zdroba propade brez haska, in ga bomo lahko uporabili kvečjemu za krmljenje svinj.

Podružnica pravi v dopisu, da to niso osamljeni primeri. Tako stanje da je povsod v obratih v Prekmurju. Iz omenjenega podjetja se tudi pritožujejo, da Žitofond noče skleniti pogodbe o dobavi žitaric in odvozu izdelkov. Pravijo, da so tako primorani v vseh večjih mlinih mleti samo za Žitofond. Podjetje trpi vsled tega večkrat škodo, razen drugega tudi zato, ker zasluži pri Žitofondu le 947 dinarjev pri toni, če pa bi mlelj za zasebnika pa bi zaslužili do 2000 dinarjev pri toni.

Čeprav melje le nekaj mlinov za Žitofond, je v Prekmurju 44 vagonov moke in zdroba in 22 vagonov otrobov. Ker nimajo skladišč, ležijo vsi ti izdelki v mlinskih obratih. Ob tem pripominjamo, da je okrog 10 vagonov te moke blokirane zaradi slabe kakovosti, pravijo pa, da ne leži vsa krivda za slabo kakovost na mlinskih podjetjih.

Mar se res ne bi dala organizacija dela v prekmurskih mlinih drugače urediti, da bi imeli delavci v mlinskih podjetjih potreben tedenski počitek in da se ne bi zaloge moke, zdroba in otrobov kopičile tam kjer ni treba in vsled tega tudi kvarile.

500 LET V MEŽICI NISO ZGRADILI TOLIKO STANOVANJ ZA RUDARJE KOT V ZADNJIH ŠESTIH LETIH

V Mežici je tik pred dograditvijo velik, sodoben stanovanjski blok, v katerem so dvo in tri sobna stanovanja. V ta stanovanja se bodo še ta mesec vselili mežiški rudarji s svojimi družinami. Tudi v letu 1952. bo dograjen stanovanjski blok, v katerem bo našlo prijeten in udoben dom 12 rudarskih družin ter 72 samcev.

Podjetje je za svoje rudarje poleg teh stanovanjskih hiš zgradilo od leta 1945 tudi dva samska bloka za 172 samcev in internat za učence v gospodarstvu. Ker je stalni dotok novih delavcev, bo uprava podjetja skrbela za to, da bo tistim delavcem, ki si bodo zgradili lastne hišice pomagala priskrbeti gradbeni material.

Rudnik Mežica v vsej svoji zgodovini ni pridobil toliko stanovanj za svoje rudarje kot v zadnjih šestih letih, dasiravno obstoji že 500 let.

Plan so izpolnili

RUDARJI IZ SLOVENSKIH REVIRJEV SO IZPOLNILI PETLETNI PLAN

V noči od 15. na 16. decembra so rudarji slovenskih premogovnikov nakopali zadnje tone premoga, ki je bil predviden po petletnem planu. Slovenski rudarji so se vsa leta morali boriti s številnimi težavami, ki so nastale po informbirojski blokadi, ko naročeni stroji niso prispeli, da bi mehanizirali naše rudnike in s tem olajšali delo rudarjev. Informbirojci so raje po radiu kričali in blatili naše rudarje, češ da stavkajo, da nočejo delati za Titovo Jugoslavijo in podobno. Rudarji Slovenije pa so kljub Informbiroju plan izpolnili ter s tem dokazali svojo predanost Titovi Jugoslaviji.

ŽELEZARJI NA JESENICAH SLAVIJO IZPOLNITEV PLANA

Dne 15. t. m. so jeseniški železarji ob 13. 30 uri izpolnili letni proizvodni plan. Na dan ustanovitve JA pa bodo slavili zmago petletnega plana.

TOVARNA RUDARSKIH STROJEV V TRBOVLJAH IZVRŠILA PLANSKE NALOGE

Kolektiv tovarne rudarskih strojev v Trbovljah je v petek 14. t. m. v dopoldanskih urah izvršil letošnji proizvodni plan. K predčasni izpolnitvi proizvodnih nalog je v veliki meri pripomogla nova obdelovalnica, ki je začela obratovati pred štirimi meseci.

»SAVA« V KRANJU JE IZPOLNILA LETNI PLAN

V počastitev 10. obletnice JA je delovni kolektiv »Save« v Kranju dne 17.decembra izpolnil letni plan po vrednosti, petletni plan pa so presegli za 22.5%.

Delavska knjižnica v Ljubljani

(Delavski dom, Prešernova ul. 42)

ŽELI VSEM SVOJIM ČITATELJEM

srečno in uspehov polno novo leto 1952

KNJIŽNICA IMA BOGATO ZALOGO DOMAČIH IN TUJEJEZIČNIH KNJIG

Knjižnica je sedaj odprta redno vsak dan popoldne od 16. do 19., v ponedeljek, sredo in petek od 10. do 12. ure

Založba »RAD« v Beogradu je izdala knjigo »II. Kongres Zveze sindikatov Jugoslavije«. V knjigi je objavljen govor tovariša Tita in tovariša Kidriča, vsa poročila, resolucija, proglas in Statut II. kongresa ter ostalo gradivo. To knjigo rabi vsak odbornik.

IZGUBLJENE SINDIKALNE KNJIŽICE

Sindikalne knjižice so izgubili in jih proglašajo za neveljavne: Ostere Milena iz Ljubljane, Stegelj Marija, Postojna, Podkoritnik Jože, rudar Zabukovca in Sanda Matija, uslužbenec Zabukovca.

Izdaja Republiški svet zveze sindikatov Slovenije. Predstavnik Jože Jurač. Odgovorni urednik Roman Albreht. Tiska tiskarna Ljudske pravice v Ljubljani. Naslov uredništva in uprave: Masarykova cesta 16/II v Ljubljani, telefon 45-3 in 49-70. Poštni predal 284. Račun pri podružnici Narodne banke v Ljubljani 4t. 604-90321-4. List izhaja vsak petek. Rokopisov ne vračamo. Mesečna naročnina 25 din, četrtletna 75 din, polletna 150 din in celoletna 300 din.